וועטער:
וואלקנדיק, שניי

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

דאס אידישע ווארט

THE ISRAELITE PRESS

THE GATEWAY OF THE WEST

זון אויפגאנג — 6.57
זון אונטערגאנג — 6.22

די איינציקע אידישע צייטונג אין מערב קאנאדע עטאבלירט אין 1910 דערשיינט יעדן טאג

Vol. 21, No. 48. Winnipeg, Monday March 9, 1931. Published Daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג מאנטאג, כ' אדר, תרצ"א.

[stamp:] ...PUBLIC LIBRARY MAR 16 1931 ASTOR, LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

בלויז פאר איינעם פון אנגעקלאגטע אין מענשעוויזם ווערט פארלאנגט טויט-שטראף פון קרילענקאן

ד'אביגדור גאלדסמיט וועט מער ניט אננעמען פרעזידענטשאפט פון "באורד אף דעפיוטיס"

(ספעצ. טעלעג. צו ד.א.וו. דורך "איטא")

לאנדאן, מארט 9 (איטא). — ד'אביגדור גאלדסמיט וועט מער ניט זיין קיין קאנדידאט פאר דער פרעזידענטשאפט פון דער "באורד אף דזשואיש דעפיוטיס", — האט דערקלערט לעאנארד מאנטעפיארע, פרעזידענט פון דער אנגלא-דזשואיש אסאסיאיישאן, ביי א זיצונג פון דער קערפערשאפט, וואו דער אפמאך צווישן די צוויי ארגאניזאציעס פאר א פאראייניקטן אויסלענדישן קאמיטעט איז באנייט געווארן נאך אויף דריי יאר צייט.

דער נייער אפמאך גייט אריין אין קראפט אין מאי, ווען די "באורד אף דעפיוטיס" דערוויילט נייע באאמטע.

ווי לעאנארד מאנטעפיארע האט אנאנסירט, ווערט דאס יאר 60 יאר זינט די אנגלא-דזשואיש אסאסיאיישאן איז געגרינדעט געווארן, אבער קיין אפיציעלע פייערונגען וועלן צוליב דער געלעגנהייט ניט דורכגעפירט ווערן.

זאווערוכעס בושעווען אין איראפע

לאנדאן, מארט 9. — איראפע געפינט זיך פאר די לעצטע טעג אין א ווינטערדיקן מצב, און שטורעמס און זאווערוכעס בושעווען אין פארשיידענע איראפייאישע טיילן.

ענגלאנד האט געהאט דעם קעלטסטן וועטער דעם ווינטער, און א סך פונקטן זיינען צוגעדעקט מיט טיפן שניי. דער וועטער רופט זיך זייער שווער אפ אויף די שאף סטאדעס אין לאנד. שטורעמס בושעווען איבער'ן ים.

אין עסטרייך איז א שנייע געפאלן פאר 46 שעה נאכאנאנד, באגלייט מיט א ביטערער קעלט. פאריז ווערט אין די נידעריקערע טיילן פארפלייצט פונ'ם סיין צוליב די צעשמאלצענע שנייען.

אויף די באלקאנען איז דער וועטער ווי אין סאמע מיטן ווינטער, און אין דייטשלאנד בושעווען שטורמעס און זאווערוכעס. אין בערלין איז פאררעגיסטרירט געווארן 5 גראד אונטער נול.

גינזבורג, פאר וועמען עס ווערט געפאדערט הארבסטע שטראף, בעט געלעגנהייט צו פארריכטן פעלערן

(ספעצ. טעלעג. צו ד.א.וו. דורך "איטא")

מאסקווע, מארט 9 (איטא).— "איך בין א סך מאל געשטאנען פנים-אל-פנים מיט'ן טויט אין משך פון מיין רעוואלוציאנערער קאריערע, וועלכע האט זיך אנגעפאנגען ווען איך בין נאך געווען זיבעצן יאר אלט, און איך האב דערפאר ניט מורא איצט פאר'ן טויט".

אזוי האט דערקלערט גינזבורג, דער איינציקער איד צווישן די פערצן אנגעקלאגטע מענשעוויקעס פאר וועלכן דער הויפט פראקוראר קרילענקא האט געפאדערט טויט-שטראף, אויפ'ן פראצעס לעצטע נאכט.

"אבער ס'איז פאר מיר שווער צו שטארבן געבראנדמארקט ווי א פאררעטער צום ארבעטער קלאס", — האט גינזבורג פארגעזעצט, אפעלירנדיק צו די ריכטער. — "איך בין ניט פון די וואס שלאגן זיך על חטא. איך האב געגעבן מיינע באווייזן פריי, ניט ווייל איך בין דאס געצוואונגען געווארן צו טאן, נאר ווייל איך בין איבערצייגט אז איך האב שלעכט געהאנדלט. אויב דער געריכט שיינקט מיר מיין לעבן, וועל איך אוועקגעבן מיינע איבעריקע יארן אויף אויסצוקויפן מיינע פעלערן אויף וועלכע איך האב חרטה פון די טיפעניש פון מיין הארצן"

דעם געריכטס אורטייל ווערט היינט דערווארטעט.

—(::)—

רעדט היינט ביי בני-ברית וועגן "ריווערסייד דרייוו"

י. א. טשערניאק

"וואוהין פירט דער וועג פון 'ריווערסייד דרייוו' ", — וועט זיין די טעמע פון א פארטראג פון י. א. טשערניאק ביי דער היגער בני-ברית לאדזש, היינט אוונט, ביי דער רעגולערער פארזאמלונג פון דער לאדזש. מר. טשערניאק וועט אנאליזירן די פראבלעמען באריערט אין לעאן קאברינס "ריווערסייד דרייוו", וואס איז דא נאר וואס אויפגעפירט געווארן מיט גרויס דערפאלג.

עס וועלן אויך פארקומען די געוויינלאכע געשעפט פארהאנדלונגען, און די פארזאמלונג וועט געשלאסן ווערן מיט א שלום עליכם פארלעזונג פון מ. קייץ.

—(::)—

נייעס בקיצור

לײדי סינטיא מאסלי, וועלכע האט רעזיגנירט פון דער פארלאמענטארישער ארבעטער פארטיי און האט געעפנט איר מאנס קאמפיין פאר א נייער פארטיי, איז אויפגעפאדערט געווארן פון דער עקזעקוטיווע פון דער ארבעטער פארטיי איר וואל-קרייז, אז זי זאל רעזיגנירן פון פארלאמענט.

**

א סאוועטישער לאקאמאטיוו אינזשענער, מ. באגאטסקי, איז פאראורטיילט געווארן דערשאסן צו ווערן ווי דער פאראנטווארטלאכער פאר א באן קאטאסטראפע אין סיביר. צוועלף מיטגלידער פון זיין צוג פערסאנאל זיינען פאראורטיילט געווארן צו פון 3 ביז 10 יאר טורמע.

**

די רומענישע רעגירונג פון פרעמיער מיראנעסקו האלט ביי רעזיגנירן, לויט א באריכט פון בוקארעסט.

—(::)—

אויף א באזוך אין שטאט

בענדזשאמין בארדען, וועלכער פארט ארום איבער מערב קאנאדע אין די אינטערעסן פון א וויניפעגער פירמע, איז אנגעקומען שבת אוונט אין וויניפעג. ער געפינט זיך אין ראיאל אלעקסאנדרא האטעל

עדמאנטאן גרייט קבלת-פנים פאר שליח פון ארבעטנדיקן ארץ-ישראל

עדמאנטאן, אלטא. — דער עדמאנטאנער פאראייניקטער קאמיטעט פאר'ן געווערקשאפטן קאמפיין מאכט אלע הכנות פאר'ן קבלת-פנים לכבוד דעם פארשטייער פונ'ם ארבעטנדיקן ארץ-ישראל, יוסף באראץ, אויף א זיצונג אפגעהאלטן דאנערשטאג, 5טן מארט, איז באשלאסן געווארן צו מאכן אלע פארבארייטונגען צו דער דערעפענונג פון געוו. קאמפיין, וואס וועט פארקומען זונטאג, 22טן מארט, מיט'ן אנטייל פון יוסף באראץ, שליח פון דער "הסתדרות". בריף ווערן ארויסגעשיקט צו אלע ארגאניזאציעס אין שטאט צו שיקן זייערע פארשטייער אין פאראייניקטן קאמיטעט. די פאלגנדיקע ארגאניזאציעס זיינען איינגעלאדן געווארן: בני-ציון, בני-ברית, הדסה, אידישע פרויען קאונסיל, פרויען פיאנערן קלוב, יאנג דזשודעא, ארבעטער רינג, פרויען פראגרעסיוו קלוב און מוטער פאראיין ביי דער תלמוד תורה.

די קומענדיקע פארזאמלונג פון אלע פארשטייער וועט פארקומען מיטוואך, 11 מארט, 8 אוונט, אין ת"ת

איד. קאלאניעס אויפמערקזאם!

ווי מר. ב. צוקערמאן, ארגאניזאטאר פונ'ם געווערקשאפטן קאמפיין אין מערב קאנאדע, מעלדעט אונז, האט י. באראץ אויסגעדריקט זיין ווונש צו באזוכן די אידישע קאלאניעס און באקאנען זיך מיט'ן לעבן פון די אידישע פארמערס.

ער קאן האבן די מעגלאכקייט צו באזוכן אידענברידזש, מארט 20; הירש אפר. 8טן און זאנענפעלד אפר. 9טן. — אויב נאר די קאלאניסטן זאלן גלייך מאכן די נויטיקע אראנזשמענטס (אידענברידזש ניט שפעטער ווי מארט 16טן, און הירש און זאנענפעלד — ביז אפר. 1טן). אין דעם פאל זאלן זיי גלייך ווענדן זיך צו ב. צוקערמאן, דזשענעראל דעליווערי, סאסקאטון, סאס.

קאנסערוואטיווער דעפוטאט איז ערשטער צו ווערן מיטגליד פון סער אסוואלד מאסלים נייער פארטיי

לאנדאן, מארט 9. — וו. ע. ד. אלען, קאנסערוואטיווער דעפוטאט פון וועסט בעלפאסט, פרעזידענט פון א גרויסער אינדוסטריעלער אונטערנעמונג, רייזנדער און שריפטשטעלער, און בלויז 31 יאר אלט, ווערט דערווארט צו פארשרייבן זיך ווי דער ערשטער מיטגליד פון דער נייער פארטיי וואס ווערט געגרינדעט פון סער אסוואלד מאסלי.

מר. אלען האט אפט אויסגעדריקט פאליטישע מיינונגען ענלאך צו מאסלים.

סטאוק-אן-טרענט, ענגלאנד, מארט 9. רײדנדיק פאר אן עולם פון פיר טויזנט מענשן צו גונסטן פון איר מאנס פארטיי דא, אין איר איינענעם וואל-קרייז, האט לײדי סינטיא שארף אטאקירט די ארבעטער רעגירונג און האט זיך אויסגעלאכט פון דער פארערונג פון דער לאקאלער עקזעקוטיווע פון דער ארבעטער פארטיי, אז זי זאל רעזיגנירן פון פארלאמענט.

"איך האלט זיך נאך פאר יעדער פארשפרעכונג וואס איך האב צו אייך געמאכט אין דער צייט פון די וואלן", — האט זי געזאגט. — "און איך וועל ניט

האבן די חוצפה צו קומען צו אייך נאכאמאל און פאדערן שטיצע פאר א רעגירונג וואס איז אזוי דורכגעפאלן אין איר פארזוך צו לייזן די שווערע פראבלעמען פון לאנד.

דאס לאנד נויטיקט זיך אין א רעגירונג מיט א שטארקער האנט, האט זי געזאגט, און אין א געהעריקער פאליטיק, — א פראגראם, וועלכע די נייע פארטיי שלאגט פאר.

—(::)—

65 פרויען באפרייט פון אינדישער טורמע

פונא, אינדיע, מארט 9.— אין אנקלאנג מיט דעם פרידנס אפמאך צווישן גאנדי און לארד אירווין, זיינען 65 אינדישע פרויען באפרייט געווארן פון דער יעראדא טורמע.

ארויסקומענדיק פון דער טורמע זיינען זיי געבליבן שטיין צוויי מינוט לכבוד גאנדין און זיי זיינען אוועקגעפארן אין פארשיידענע ריכטונגען.

רעקאמענדירט ווייטערדיקע העכערונג פון טראמוויי "פעירס" אין וופג.

קלענערע שטאטיקע שטייערן פאר דעם היגן טראמוויי סיסטעם און העכערע "פעירס" ווערן רעקאמענדירט אינ'ם באריכט פון א. ע. ק. באנעל, ראטגעבנדיקער אינזשענער פון טאראנטא, צו דער "מיוניסיפאל ענד פאבליק יוטיליטי באורד". ער רעקאמענדירט אויך צו שניידן די צאל וואגאנען און די אפטקייט פון באדינונג, און אויפגעבן א צאל ליניעס אויסער דער שטאט און אן ענדערונג אין די מארשרוטן.

די הכנסה זאל צאלן ריינע 6 פראצענט אויפ'ן אינוועסטירטן קאפיטאל.

די "פעירס" וואס ער רעקאמענדירט זיינען: קעש פעיר, דערוואקסענע, 10 ס.; קינדער 5 סענט. בילעטן, דערוואקסענע, 3 פאר 25 סענט, 14 פאר א $1.00 און וועכנטלאכע פעסעס פאר $1.25; קינדערשע, 8 פאר 25 סענט.

מר. באנעל צייגט אן, אז די צאל פאסאזשירן פונ'ם טראמוויי האלט אין פאלן. לעצטן יאר האט די צאל באטראפן 56,365,751, מיט 7 מיליאן ווייניקער ווי מיט א יאר פריער, און דאס יאר וועט די צאל קוים דערגרייכן 50 מיליאן.

מר. באנעל האט פאר'ן באזיס פון זיין באריכט גענומען די אפשאצונג פונ'ם טראמוויי סיסטעם אין ווערט פון $12,648,927, און ער האט גערעכנט, אז

רומעניע פארבאט אויך אימפארט פון סאוועטישע תבואות

בוקארעסט, מארט 9 (איטא). — די רומענישע רעגירונג האט אויך אנגענומען שריט קעגן דעם סאוועטישן האנדל, לויט א דעקרעט וואס זי האט ארויסגעגעבן, ווערט פארבאטן דער טראנספארט פון סאוועטישע תבואה און פעל ארויף אויפ'ן דונאי צו די רומענישע פארטן אויפ'ן טייך.

—(::)—

פארדינסטן פון סיטי הידרא ביז איצט איבער 814 טויזנט דאלאר

די סיטי הידרא האט פארענדיקט דאס יאר 1930 מיט א סורפלוס פון ארום 93 טויזנט דאלאר, לויט דעם יערלאכן באריכט וואס איז צוגעשטעלט געווארן פרייטאג צו דעם סיוויק פינאנץ קאמיטעט. דער סורפלוס ביים סוף יאר פון 1929 איז געווען 280 טויזנט און 778 דאלאר.

די הכנסה האט לעצטן יאר באטראפן דריי מיליאן, 415 טויזנט און 274 דאלאר און די הוצאות זיינען געווען 3 מיליאן, 322 טויזנט און 491 דאלאר.

זינט די הידרא האט אנגעהויבן צו פארקויפן באלייכטונג און עלעקטרישע קראפט האט איר סורפלוס, ביים סוף דעצעמבער פון לעצטן יאר, דערגרייכט צו $814,056.07.

—(::)—

ארבעטער פארטיי וועט באקעמפן מאסלין

לאנדאן, מארט 9. — די נאציאנאלע ארבעטער פארטיי וועט אנפירן א קאמף קעגן דער נייער פארטיי וואס איז געגרינדעט געווארן פון סער אסוואלד מאסלי, יונגער סאציאליסט, וועלכער האט פארלאזן דעם מאקדאנאלד קאבינעט לעצטן יאר צוליב זיין אומצופרידנהייט מיט דעם אורכפאל פון דעם מיניסטעריום אין דער לייזונג פון דער פראגע פון ארבעטסלאזיקייט.

פארהאנדלונגען צווישן די נאציאנאלע און לאקאלע ארבעטער ארגאניזאציעס ווערן אנגעפירט מיט'ן צוועק צו ארויסשטעלן אפיציעלע ארבעטער קאנדידאטן קעגן דער סער אסוואלד און זיינע פארבינדעטע אין די קומענדיקע אלגעמיינע וואלן. סער אסוואלד האט אויסגעדריקט זיין האפענונג אז אין די קומענדיקע וואלן וועט ער קאנען ארויסשטעלן פיר הונדערט קאנדידאטן.

—(::)—

עלף ארעסטאנטן פארברענט אין טורמע שריפה

קענאסוויל, נ. ס., מארט 9. — עלף נעגערס ארעסטאנטן זיינען דא פארברענט געווארן אויף טויט ווען א שריפה האט פארניכטעט דעם דופלין קאונטי פריזאן קעמפ. בסך הכל האבן זיך אין דער טורמע געפונען 52 ארעסטאנטן.

—(::)—

פאר פאלק באגייט זעלבסט-מארד

ספרינגפילד, מאס., מארט 9. — דזש. סאלטערס, 45 יאר, און זיין פרוי ווערלידא, 41, זיינען געפונען געווארן טויט אין דער רומינג הויז וואס זיי האלטן אויס. פאר גיפטעט פון גאז. ווי עס זעט אוים צו זיין קלאר, איז דאס געווען א פאל פון זעלבסט-מארד.

—(::)—

מעקס שטיינקאפ היינט ביי בארד אף טרייד

מר. מעקס שטיינקאפ, א מיטגליד פון דער קאנאדער האנדלס דעלעגאציע אין אריענט, וועט היינט, צווישן 6 און 8 נ.מ., ביי א וועטשערע אין ראיאל אלעקסאנדרא האטעל, אדרעסירן די יונגנט סעקציע פון בארד אף טרייד איבער'ן אריענט און קאנאדער האנדלס מעגלאכקייטן דארט. אלע זיינען איינגעלאדן.

—(::)—

טעג-טאג פון אידישער פאלקס-ביבליאטעק

צוליב דעם וואס עס זיינען ניט געדעקט געווארן אלע דיסטריקטן אין טאג פון זאמלונג לטובת דער אידישער פאלקס-ביבליאטעק, האט די פארוואלטונג, ווי זי בעט אונז צו מעלדן, באשלאסן פארזעצן די זאמלונג זונטאג, מארט דעם 15טן.

—(::)—

אנגעקלאגטע רומענישע אנטיסעמיטן פון "אייזערנער גווארדיע" איינשטימיק באפרייט

בוקארעסט, מארט 9 (איטא). — אלע אנגעקלאגטע פירער פון דער רומענישער אנטיסעמיטישער ארגאניזאציע "אייזערנע גווארדיע" זיינען באפרייט געווארן.

דער פראצעס פון די דאזיקע פריער פירער האט זיך אנגעהויבן פעב. 28 און דער פראקוראר האט געפאדערט מ'זאל זיי געבן די שטרייננגסטע שטראף. די אנטיסעמיטישע פירער פון דער "אייזערנער גווארדיע" און פון א צאל אנדערע אנטיסעמיטישע ארגאניזאציעס זיינען ארעסטירט געווארן יאנואר 7טן, ווען דער קעניג האט פארארדנט א קאמף קעגן אנטיסעמיטיזם איבער'ן גאנצן לאנד.

ליטווישע רעגירונג ציט פאקטיש צוריק גזרה קעגן שטאטנסלאזע

אינערן מיניסטער דערלויבט ווייטער באשעפטיקונג פון שטאטנסלאזע און זאגט צו אינגיכן צו זען וועגן זייער נאטוראליזאציע

(ספעציעלע טעלעגראמע צו "דאס אידישע ווארט" פון "איטא")

קאוונע, מארט 9 (איטא). — דער באפעל וואס האט פארבאטן די באשעפטיקונג פון פרעמדגעבארענע אין ליטע נאך יאנואר 1טן, 1932, — א באפעל וואס האט אזוי שווער געטראפן טויזנטער "שטאטנסלאזע" אידן אין לאנד, — איז פאקטיש צוריקגעצויגן געווארן, לויט א דערקלערונג פונ'ם אינערן מיניסטער אראוויכוס, נאך א בארעטונג מיט'ן פאליציי דירעקטאר נאוואקאס, — ווי די "איטא" ווערט אינפארמירט.

ווי א רעזולטאט פון דער דאזיקער בארעטונג, האט דער אינער'ן מיניסטער ארויסגעגעבן א שריפטלאכע דערקלערונג נאך א שמועס מיט'ן "איטא" פארטרעטער. דערקלערנדיק, אז דער באשעפטיקונגס פארבאט וועט זיך באציען בלויז אויף יענע פרעמדגעבארענע, וועלכע זיינען אריינגעקומען קיין ליטע פון יולי, 1929, אבער ניט אויף יענע וואס זיינען אריינגעקומען אין לאנד פאר דעם דאזיקן דאטום.

די מייסטע אידישע פרעמדגעבארענע דא אין לאנד זיינען אריינגעקומען א סך פריער ווי 1929, און די גזרה וועט דערפאר צו זיי קיין שייכות ניט האבן.

דער מיניסטער האט אויך פארזיכערט, אז די פרעמדגעבארענע אידן וועלכע זיינען געצוואונגען געווארן פון דער לאקאלער מאכט אונטערצושרייבן זיך אז זיי וועלן ניט אננעמען קיין באשעפטיקונג נאך יאנואר 1טן, 1932, דארפן ניט מורא האבן, ווייל די דאזיקע אונטערשריפטן וועלן ניט גענומען ווערן אין אנבאטראכט.

אויף דער פראגע פארוואס די רעגירונג גיט ניט קיין בירגערשאפט צו די וואס האבן אפגעוואוינט אין לאנד איבער צען יאר און וועלכע זיינען בארעכטיקט צו בירגערשאפט לויט דער קאנסטיטוציע, האט דער מיניסטער דערקלערט, אז א נייער בירגערשאפט געזעץ וועט פארעפנטלאכט ווערן דעם אפריל, און דערנאך וועלן די "שטאטנסלאזע" נאטוראליזירט ווערן אין מאסן.

דער מיניסטער האט אויך צוגעזאגט, אז אלע געבארענע אינ'ם ווילנער דיסטריקט וואס געפינען זיך אין ליטע וועלן גלייך קריגן זייער בירגערשאפט.

קאנאדע באשטימט נייעם אמבאסאדאר אין די פאראייניקטע שטאטן

אטאווא, מארט 9. — מעדזשאר וויליאם ד. הערידזש, קיי. סי., איז באשטימט געווארן קאנאדער אמבאסאדאר אין וואשינגטאן, ווי פרעמיער בענעט האט אנאנסירט, דערקלערנדיק, אז זיין באשטימונג איז גוטגעהייסן געווארן פונ'ם קעניג. עס ווערט פארשטאנען, אז מעדזשאר הערידזש וועט זיך באזעצן אין וואשינגטאן אין ארום צוויי חדשים ארום.

מעדזשאר הערידזש וועט פארנעמען דעם פאסטן פון ווינסענט מעסי, ערשטער אמבאסאדאר פון קאנאדע אין די שטאטן, וועלכער האט רעזיגנירט לעצטן פרילינג, כדי צו פארנעמען דעם פאסטן פון קאנאדער הויך-קאמישאנער אין ענגלאנד, צו וועלכן ער איז באשטימט געווארן פון דאמאלסטיקן פרעמיער מאקענזי קינג. דערנאך איז פארגעקומען די וואלן, די ליבעראלע רעגירונג איז געפאלן און די נייע קאנסערוואטיווע רעגירונג האט באשלאסן אז איר פארטרעטער אין לאנדאן דארף זיין א מענש וואס זאל זיין מיט איר פאליטיש איינשטימיק, און זי האט געשיקט קיין לאנדאן מר. האווארד פערגוסאן, דאן פרעמיער פון אנטעריא.

מר. הערודזש האט זיך אקטיוו באטייליקט אין מר. בענעטס לעצטן וואל-קאמפיין און איז געווען זיין ראטגעבער ביי דער אימפעריאלער קאנפערענץ, באגלייטנדיק אים אויך אויף זיין רייזע קיין וואשינגטאן.

מר. הערידזש איז א באוואוסטער אדוואקאט, און ער האט פארדינט א סך אויסצייכענונגען אין דער מלחמה אין וועלכער ער האט זיך באטייליקט יינט 1915.

פיר-און-צוואנציק טויזנט פאליטישע געפאנגענע ווערן איצט ארויסגעלאזן פון אינדישע טורמעס

ניו-דעלהי, אינדיע, מארט 9. — אין אנקלאנג מיט'ן אפמאך געשלאסן צווישן לארד אירווין און גאנדי, ווערן די וואך באפרייט 24 טויזנט פאליטישע געפאנגענע, וועלכע האבן ניט באגאנגען קיין גוואלדטאטן.

די באפרייאונג פון די ארעסטירטע האט זיך אנגעפאנגען שבת איבער'ן גאנצן לאנד. היינט ווערן ארויסגעלאזן נאך פינף טויזנט געפאנגענע, און די ארבעט וועט אנגיין יעדן טאג, ביז אלע גאנדיס אנהייננער, וואס האבן געקעמפט קעגן דער רעגירונג מיט פאסיווע מיטלען, וועלן באפרייט ווערן.

די רעגירונג וועט דערמיט באפרייט ווערן פון א שווערער לאסט, — צו באוואכן און צו שפייזן אזא גרויסע ארמיי פון געפאנגענע.

די געפאנגענע ווערן באפרייט כדי צו שאפן א בעסערע און פרידלאכערע שטימונג פאר דער נייער "רונדער טיש" קאנפערענץ, אין וועלכער גאנדי וועט זיך איצט אויך באטייליקן. זאל די דאזיקע קאנפערענץ דורכפאלן און קיין אפמאך וועגן זעלבסטרעגירונג פאר אינדיע זאל ניט דערגרייכט ווערן, איז עס אזוי גוט ווי זיכער, אז אט די באפרייטע וועלן ווידער אנפאנגען זייער אומגעהארכזאמקייט קאמפיין, און דאס וועט זיכער פירן צו דעם, אז זיי זאלן ווידער פארזעצט ווערן אין געפענגענישן.

—(::)—

גרייטן זיך אויפצופירן איבסענס "נארא"

די "קליינע טעאטער" טרופע מאכט איצט פארבארייטונגען צו דער אויפפירונג פון העגריך איבסענס אומשטערבלאכער דראמע "נארא" ("א ליאלקעס הויז"), אנפאנגענדיק קומענדיקן פרייטאג, מארט 13טן, פאר פינף אוונטן, ביז מיטוואך אוונט, מארט 18טן.

די פיעסע ווערט געשפילט אונטער רעזשי פון דזשאן קרעיג, וועלכער האט רעזשיסירט אויך די אויפפירונג פון איבסענס "גייסטער" געשפילט פון די "קאמיוניטי פלעיערס". צווישן די שפילער וועט זיין לאורענס אברעמאוויטש, וועלכער האט מיט איינציקע יארן צוריק געשפילט דויד ראעלי אין דער מנורה אויפפירונג און וועלכער האט דא א וויכטיקע ראל.

ארום 150 אומגעקומען אין ערדציטערניש אין די באלקאנען

בעלגראד, יוגאסלאוויע, מארט 9. — א צאל ערדציטערנישן אין יוגאסלאוויע און אנדערע באלקאנישע לענדער פאר די לעצטע פאר טעג האט פאראורזאכט גרויסן שאדן, און ניט ווייניקער ווי דעם פארלוסט פון 80 נפשות. מען האט מורא, אז די צאל טויטע וועט דערגרייכן ביז 150.

ארום 900 געביידעס זיינען חרוב געווארן און ארום 500 מענשן זיינען פארוואונדעט געווארן.

די ערדציטערנישן האבן זיך פארשפרייט פון יוגאסלאוויע קיין בולגאריע און ווייטער ביז'ן שווארצן ים. א סך מענשן זיינען זיך צעלאפן פון זייערע היימען אין די ביטערע קעלטן.

די ערדציטערנישן האבן זיך אנגעפאנגען שבת און זיינען פארגעזעצט געווארן זונטאג. באטש זיי זיינען ניט געווען אזוי ערנסט, האבן זיי אבער פאראורזאכט א סך שאדן, באזונדערס אין סערביע.

די אייזנבאן וואס גייט צו דער גריכישער גרעניץ איז אין א סך פונקטן ערנסט צעשעדיקט געווארן.

וואס אויף דער וועלט קאן פארלויפן

א פרימיטיווע רייזע אין מארערנע צייטן

מענשן וואס האבן געלט און האבן קיין צייט ניט, פארן היינטיקע צייטן אויף עראפלאנען.

אבער היינט זיינען נאך דא אפילו אין אונזער מדינה א סך מענשן וואס האבן צייט לרוב, און קיין געלט האבן זיי ניט. פאר אזעלכע איז נאך היינט אויך א פאר אקסן א נישקשה'דיקער מיטל פאר טראנספארטאציע.

די "קענעדיען פרעס" האט די טעג געמאכט באקאנט אזא אינטערעסאנטן פאל: עריק סארענסאן, א נעוועיענער לאנדמעסטער, האט געוואוינט מיט זיין פרוי אויף א פיצל פארם ארום וויניפעג.

די ארבעטסלאזיקייט האט שווער געטראפן דאס פאר פאלק, און ביי א יאר צייט האט סארענסאן קיין שטאך ארבעט ניט געהאט, — און פונ'ם פיצל פארם האבן זיי קוים געהאט וואסער אויף קאשע. האט די קליינע פאמיליע באשלאסן פארלאזן דאס לאנד און צוריקקערן זיך קיין איירפע, פון וואנען זיי זיינען געקומען.

אבער וואו נעמט מען אזויפיל געלט די באן-בילעטן ביז האליפאקס בלויז קאסטן א פארמעגן?

— האבן זיי ליקווידירט זייער באלעבאטישקייט, צונויפגעשלאגן א פאר דאלאר, פונקט גענוג אויף א פאר אקסן.

האבן זיי א שליטן באצווינגען מיט א לייוונט, — געמאכט, הייסט עס, א בויד, איינגעשפאנט די אקסן און געלאזט זיך אין וועג, צוויי טויזנט מייל, צום ים, — און דארטן זאל זיך שוין זארגן: אפשר וועט זיך מאכן ארבעט אויף א שיף, וואס וועט זיי דערנאך ברענגען א היים...

דעם ערשטן נאוועמבער, ביים אנהויב פון דעם ווינטער, האבן זיי זיך געלאזט אין וועג. לעצטע וואך זיינען זיי שוין געווען אין וואנקוווער, אנט. ד. ה. געמאכט שוין ארום האלב פון זייער לאנגן וועג צום ים.

טאג-איין, טאג-אויס, האבן זיי זיך געשלעפט איבער די ווילדערנישן פון מערב אנטעריא, און ווייטער, אין פראסט, אין שניי און אין זאוועריכעס.

א סך מאל איז זיי אויסגעקומען זיך נעכטיקן אין שטאלן אדער נאר ביי זיך אין שליטן, אבער זיי האבן זיך ניט אפגעשראקן פון די שוועריקייטן און זיינען ווייטער געפארן, — ריכטיקער, געשלעפט זיך.

און פון וואס לעבט מען דערוויל? בעת דער מאן איז געזעסן טעג און פארט פון שליטן און טרייבט די אקסן צו מאכן זייערע צוואנציק מייל א טאג, איז די פרוי געזעסן און בויד און געשטריקט זאקן.

אין א סך פאלן האבן די פארמערס אויפ'ן וועג ביי זיי ניט גענומען קיין געצאלט פאר עסן אדער איבערנעכטיקן. אז ניט, האבן זיי געצאלט מיט זאקן.

און דאס פאר פאלק איז פארט ארום צום ווייטן ציל, — צום ים. — צוריק אהיים. די שליטן וועט באלד פארביטן ווערן אויף א וואגן, אז זיי וועלן נאר קענען און פארן דעם ווייטן וועג. און מען האט אויף די עראפלאנען נעקאנט מאכן אין איין טאג...

* * *

לייקנט ידיעה פון זיין טויט, — אבער דערנאך באשטעטיקט ער עס...

דזשים גרענט, פון נעלסאן, ב. ק. א באוואוסטער גאלד-זוכער פון דער ניט-פארגאנגענהייט, ער האט זיך ליב געהאט צו בארימען מיט זיין גבורה אפילו נאכדעם, ווען ער איז שוין געווען א מאן א גבר. ער איז געווען א טשעמפיאן פון דער שטאט וואס האט ער שטארק צוגעשיקט געווארן פון דער באמבע וואס האט געפלאצט אין א צוג מיט איין יאר צוריק טויטגעטרעטן וועריגין, דעם דוכאבארישן פירער.

אנומלט, ליגנדיק א קראנקער ביי זיך אין בעט, לייענט ער אין א לאקאלער צייטונג א נעקראלאג נאך זיך. איז ער געווארן אזוי אויפגעבראכט, האט אריינגעשיקט א פראטעסט אין דער צייטונג פאר באגראבן אים. און די צייטונג, לעבעדיקע קערהייט, און א געוויסן מענשן, האט געמוזט אויף מארגן דרוקן אן אפליקעשאן אין אנטשולדיקונג.

אבער אין עטלאכע טעג ארום איז דזשים גרענט אויף אמת געשטארבן, און די צייטונג האט שוין געקאנט איבערדרוקן דעם נעקראלאג, ניט מורא האבנדיק מער פון אפליקעשאנס...

פרוי גילט 41 פאר א מאן

"דזשעק" קארלטאן האט יארן לאנג געארבעט ווי א "קאוביי" אויף די ראנטשעס ארום מידלענד, טעקסאס. ס'איז געווען א "קאובאי", ווי אלע "קאובאיס".

און עס וואלט אזוי ווייטער אנגעגאנגען, ווען די צייטן ווערן ניט שלעכט און "דזשעק" פארלירט זיין שטעלע.

האט "דזשעק" אוועקגעלאזט זיך זוכן ארבעט, און האט אזוי ארומגעשלעפט זיך ביז טאנוואקא, אקלאהאמא.

א הונגעריקע, האט דזשעק אפגעזוכט די לאקאלע צדקה אינסטיטוציע און געבעטן עפעס עסן.

מרס. דזשאנס האט אים אנגעהויבן אויספרעגן, און "דזשעק" האט פאר איר אויסגעגאסן זיין הארץ: ער איז ניט "דזשעק", נאר גרייס קארלטאן, א טאכטער פון אן אינדיאנער פרוי.

כדי צו קאנען קריגן לייכטער ארבעט, האט זי זיך שוין 14 יאר מאסקירט פאר א מאן. און דאס איז דאס ערשטע מאל פאר דער גאנצער צייט וואס זי זאגט אויס איר אמת'ן מין.

א גלעזל טיי ראטעוועט מיידלאך פון טויט

א רעזערוואר פון זויערקייט, געטראפען פון א בליץ, האט אנומלט עקספלאדירט אין דער אויפרייס שטאט באריקן, אין דירפארק, אויסטראליע.

דער אויפרייס איז געווען א שרעקלאכער, און שוין זיינען צעשמעטערט געווארן אויף א מייל ארום. אבער באטש דאס

(שלוס אויף לעצטער זייט)

THE ISRAELITE PRESS — The only Jewish Newspaper in Western Canada.
אידישעס ווארט
Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year
Established 1910 — Phones: 55 409—52 213
Winnipeg — Manitoba

די אונטערזוכונג פונ'ם תבואה מסחר

די אמעריקאנער "פארם באַרד", וועמעס אויפגאבע עס איז געווען צו סטאביליזירן די פרייזן אויף תבואה, האט אנגעהויבן איר ארבעט מיט האלטען אן אויג אויף דער שיקאגער בערזע און ביסלאכווייז באשריינקען דארטן די תבואה ספעקולאציעס.

מיר אין קאנאדע האבן ניט קיין "פארם ביוראָ" ענלאך צו דער אמעריקאנער. ס'איז דא דער ווייץ פול וואס באמיט זיך צו סטאביליזירן די פרייזן, אבער זיין אויפגאבע איז א שווערע, ערשטנס, דערפאר וואס ער האט ניט קיין שום רעגירונגס אויטאריטעט, און, צווייטנס, ווייל ווייס ניט אלע פארמערס באלאנגען צום פול. און ער האט דערפאר ניט קיין פולן קאנטראל אויף די פראדוצירטע תבואות.

די מערב קאנאדער פארמערס פארלאנגען דערפאר פון דער רעגירונג, אז זי זאל אננעמען מיטלען צו באשריינקען אדער אפשטעלן די ספעקולאציעס אויף דער ווייץ בערזע, — ספעקולאציעס, וואס ווערן געפירט אויפ'ן חשבון פונ'ם פארמער.

אט די ספעקולאציעס מאכן אוממעגלאך וועלכע ס'איז רעגולירונג פונ'ם מארק. דער מסחר אויף דער בערזע ווערט ווייניק רעגולירט פונ'ם נאטירלאכן מצב פונ'ם מארק, פון צושטעל און אנפראגע, נאר פון צופאלן און אפט פון מאניפולאציעס פון ספעקולאנטן. דער פארמער, פאר וועלכן ארדנטלאכער פארקויף פון זיין תבואה איז אונטער היינטיקע באדינגונגען א לעבנס פראגע, פילט, אז די בערזע איז זיין מלאך-המות.

אזוי פילט דער פארמער. אבער ניט אלע אנערקענען, אז די ראל פון דער בערזע איז אזא שעדלאכע פאר'ן פארמער. אנדערע זיינען גאר מיט דער מיינונג, אז די בערזע איז א נויטווענדיקייט פאר'ן תבואה אפזאץ.

די רעגירונג איז אבער גענייגט צופרידן צו שטעלן טיילווייז די פארמערס, און זי איז דערפאר איצט גרייט צו מאכן א גרינטלאכע אויספארשונג פון דער ראל וואס די בערזע שפילט אינ'ם תבואה מסחר און די מיטלען און מעטאדן וואס זי ווענדעט אן, — צי זיי זיינען שעדלאך פאר'ן פארמער, אדער ניט.

אויפ'ן סמך פון די אויספארשונגען פון דער קאמיסיע, פון וועלכער עס ווערט דערוואַרטעט אן אומפארטייאישער און אביעקטיווער באריכט, וועט דערנאך אפהייגען, אויב די רעגירונג זאל באשריינקען אדער אפשאפן דעם ספעקולאטיוון מסחר אויף דער בערזע, אדער זי זאל זי לאזן צו רו.

זאל עס געפונען ווערן אז די בערזע איז שעדלאך פאר די אינטערעסן פון די פארמערס און זאל זי איינגאנצן פארמאכט ווערן, וועט דאס כמעט זיכער פירן צום "צוואנג פול" דא אין לאנד, און שפעטער אפשר צו א פאראייניקטן פול פון תבואה עקספארטירנדיקע לענדער.

פאלשע נביאים און פאלשע משיחים

שווערע צייטן זיינען גינסטיק פאר פאלשע נביאים און פאלשע משיחים. מענשן זיינען אנטוישט און פארביטערט, און פעסטגעשטעלטע כללים און טראדיציעס ווערן צעפאלן. מען זוכט נייע לאזונגען, נייע וועגן צו דערלייזונג. און ווי א קריטיש קראנקער וואס זעט ניט קיין פעולה פון די רפואות פון די געלערנטע דאקטוירים, כאפט מען זיך פאר אלערליי באבסקע סגולות: "אויב זיי וועלן קיין גוטס ניט טאן, וועלן זיי אבער ניט שאדן, ווייל ערגער קאן דאך ניט זיין".

אזא צייט איז גינסטיק פאר אלערליי "פעיק" דאקטוירים און "פעדס", מכשפים, אפשפרעכער, פאלשע נביאים און פאלשע משיחים, — אייניקע פון וועלכע זיינען אפשר ערלאך און גלויבן אפשר אליין אין דער געטלאכער מאכט וואס זיי באזיצן און אינ'ם כח פונ'ם שפרוך וואס זיי האבן.

די שווערע לאגע וואס ענגלאנד מאכט איצט דורך פון נאך דער מלחמה אן, א לאגע וואס איז פארשארפט געווארן אין העכסטן גראד א דאנק דעם אלגעמיינעם קריזיס, האט דארטן צעבראכן אלע אלטע פאליטישע טראדיציעס. דער עולם איז אנטוישט און א סך פאליטישע פירער אליין הערן אויף גלויבן אין די אלטע פאליטישע מעטאדן. מען זוכט נייע וועגן און נייע מיטלען, און אלע פאליטישע פארטייען אין לאנד זיינען צעשפאלטן און צעברעקלט געווארן.

און מענשן מיט אמביציעס האבן מיטאמאל דערפילט אין זיך דעם רוף צו מעשים. אייניקע פון זיי מיינען אפשר ערנסט אז זיי האבן געפונען דעם שליסל צו דער דערלייזונג, און אנדערע נוצן אפשר פשוט אויס די לאגע צו פרידן צו שטעלן זייערע אייגענע אמביציעס.

מיט'ן גרעסטן פארנעם איז צורעשט ארויס לארד ביווערברוק, מיט זיין נייער "אימפעריאלער קרייצצוג פארטיי", מיט וועלכער ער האט זיך טיף איינגעשניטן אין דער קאנסערוואטיווער פארטיי. איצט קומט סער אסוואלד מאסלי, וועלכער זוכט אריינצוטרייבן דעם זעלבן קלין אין דער ארבעטער פארטיי.

אייגנטלאך איז מאסלים עקאנאמישע פראגראם זייער ענלאך צו ביווערברוקס, — טאריפן, אימפעריאלער האנדל, און א. א. וו. ער מאכט אבער דערצו נאך א גרויסן שפרונג אין דער ריכטונג פון רעגירונגס רעפארם, — ער פארלאנגט א האלב-פאשיסטישע, אינטערפארטייאישע פארם פון רעגירונג.

ווען "דער חולה" וועט קומען צו זיך פון זיין שווערער קראנקהייט, וועט ער מסתמא פארגעסן אויף די רופאים און אפשפרעכער. אבער איצט, אין דער צייט פונ'ם שווערן קריזיס, איז עס זייער צייט. זיי וועלן קריגן זייערע חסידים און נאכפאלגער, און — וועלן צוגעבן פאליטישע דיזארגאניזאציע צום עקאנאמישן קריזיס.

דרעמלענדיקער אנטיסעמיטיזם

איינס פון די ווייניקע גליקלאכע פאר די אידן אין אייראפע לענדער, וואס האט כמעט ניט געוואוסט פון קיין אנטיסעמיטיזם פאר די לעצטע פאר צענדליק יארן, איז פראנקרייך. די מפלה וואס דער אנטיסעמיטיזם האט געכאפט מיט דער דרייפוס אפערע, איז, ווי עס האט זיך אויסגעוויזן, געווען זיין טויט-קלאפ.

אבער דער אנטיסעמיטיזם אין פראנקרייך איז ניט געטויט געווארן, נאר בלויז אויף א ווײַלע פריטשמעליעט געווארן. ער האט בלויז גדרעמלט אין זיין חלשות-צושטאנד, ביז ער האט געקראגן א שטויס אין זייט און האט זיך אנגעהויבן אויסטשוכען.

דער שטויס איז געווען די אויפפירונג פון דער דרייפוס דראמע אין א פאריזער טעאטער, וואו די אנטיסעמיטישע פארשווערער קעגן דעם אידישן מארטירער זיינען געשילדערט געווארן אין זייער ריכטיקן ליכט.

דאס פארקילטע אנטיסעמיטישע בלוט האט אויפגעזאדן, — און פאריז האט ווידער דערזעען אנטיסעמיטישע סקאנדאלן און אנטיסעמיטישע דעמאנסטראציעס, וועלכע זי האט ניט געזען שוין פאר יארן און יארן.

און די אויסברוכן האבן זיך ניט באשריינקט אויף די פראטעסטן קעגן דער אויפפירונג פון דער דרייפוס דראמע, נאר האבן געטראגן אן אלגעמיינעם אנטי-אידישן כאראקטער. עס זיינען שוין אפילו געמאכט געווארן פארזוכן אראפצורייסן אן אויפפירונג אין אן אנדער טעאטער בלויז דערפאר, ווייל דארטן איז אויפגעטראטן אן אמעריקאנער אידישע שוישפילערן.

אויף דער דרינגענדיקער בקשה פונ'ם פאליציי פרעפעקט פון פאריז איז די דרייפוס דראמע איצט אראפגענומען געווארן פון דער בינע. און, צי די טאקטיק איז א ריכטיקע אדער ניט, אבער די פראנצויזישע אידן זעען אויס צו זיין צופרידן מיט דעם: זיי קלייבן אויס בעסער ניט אויפצורייסן דעם אנטיסעמיטיזם די אויגן און לאזן אים ווייטער דרעמלען.

מיר האבן בלויז מורא, אז דאס וועט ניט העלפן. — פראנקרייך איז דאך נאכאלעמען א טייל פון אייראפע, און דארטן האט זיך לעצטנס אויך אנגעהויבן פילן דער דרוק פון עקאנאמישן קריזיס.

די היסטארישע קאנפערענץ אין וואשינגטאן

פון אב. גאלדבערג

יעדעס יאר מיט זיין מזל. דער גורל האט געוואלט, אז דאס גאנצע לעצטע יאר זאל זיין פארנומען מיט פאליטיק, דעמאנסטראציעס, קאנפערענצן, פראטעסטן, קאמיסיעס און אינטערווענצן, און ווי מען וואלט פארגעסן די וויכטיקייט פון דער פראקטישער ארבעט אין ארץ־ישראל; פארגעסן, אז ס'זיינען פאראן געוויסע פראקטישע ארבעטן, וואס זיינען אויך די בעסטע פאליטישע טעטיקייט.

א יאר איז כמעט אוועק ווען מיר האבן יוצא געווען מיט פראטעסטן און פאליטישע דיסקוסיעס. ס'וויל קיינער נאטירלאך ניט זאגן, אז די ארבעט איז ניט וויכטיק, און קיינער וועט ניט פארקלענערן די באדייטונג פון דער פאליטישער טעטיקייט! דאך איז דאס אליין זיכער ניט גענוג. א יאר איז בנוגע אונזער אידעאל זייער פיל צייט. עס איז ניט קיין גוזמא צו זאגן ניט נאר א יאר, נאר יעדער טאג איז איצט וויכטיק. עס איז א וועט-לויף מיט דער צייט. איצט, נאך דעם ווי מיר האבן דארט געארבעט אינטענסיוו די לעצטע צען יאר, איז צייט געווארן נאך וויכטיקער ווי פריער. פריער איז דאס לאנד געווען פארוויסט און האט זיך אנטוויקלט מיט מילבען שריט. דאס לאנד האט גערוהט צייט און געווארט. דער אראבער האט געפוילענצט אויף זיין קופע מיסט, און די צייט האט אויף אים ניט געמאכט קיין רושם. זיין נארמאלער צוואוקס איז געווען ניט זייער גרויס, מחמת אונטער דער אראבישער הערשאפט איז דאס לאנד געווען "ארץ משכלת יושביה", די שטערבלאכקייט, בפרט צווישן די קינדער, איז געווען זייער גרויס, אבער אויך די עלטערע פלעגן שטארבן פון אלערליי קראנקהייטן מיט וועלכע דאס לאנד איז געווען זייער "רייך".

דאמאלסט האט אפשר ניט אויסגעמאכט: א יאר פריער, א יאר שפעטער. אויך צען יאר האבן ניט באדייטעט קיין גרויסע ענדערונגען אין לאנד. אזוי איז געווען פאר דעם קריג. ארץ־ישראל, כאטש בארימט צוליב איר היסטארישער באדייטונג, כאטש יעדע וויכטיקע שטאט איז געווען באקאנט פאר הונדערטער יארן, האט זי דאך ניט פארמאגט קיין כח המושך. טאקע בארימט, אבער וויסט. געווען אמאל א לאנד פון מילך און האניק און איצט פון נאקעטע בערג, אומערטרעגלאכע היץ, שטיינער און זומפן, מאלאריא און טראכאמא.

עס זיינען געקומען טוריסטן צוליב דעם אלטן ארץ־ישראל, דאס פון תנ"ך, אבער דאס איצטיקע לאנד האבן זיי גלייך געוואלט פארלאזן אזוי שנעל ווי דער היסטארישער רעליגיעזער אינטערעס איז געווען באפרידיקט. מענשן האבן זיך נאר געוואונדערט אויף כביכול'ס געשמאק אויסצוקלייבן דוקא דאס פארוויסטע לאנד פאר דעם ווינקעלע פון דריי רעליגיעס, פאר דעם ארט פון דער שכינה.

דאמאלסט האט מען זיך געקאנט אויך ניט איילן. דאמאלסט האט אפשר געפאסט די פראגע: ווער אויסער אונז, אידן, וועט זיך צו דעם לאנד כאפן? וואס וועלן זיי מאכן מיט די שטיינער? נאר די אידן וואס האבן עס ליב וועלן זיין גרייט מיט זייער בלוט די טרוקענע ערד פעט צו מאכן און מיט דער היץ פון זייער באגייסטערונג די שטיינער צו צושמעלצן און מאכן זיי פרוכטבאר.

דאס איז אפשר געווען אמת מיט פינף און צוואנציק יאר צוריק, מיט פופצן יאר, אבער ניט מער היינט. ארץ־ישראל איז איצט א לאנד וואס איז באלד פריי פון מאלאריע. עס איז שוין א באקוועם לאנד דארט צו וואוינען. עס איז שוין דארט פאראן טעלעפאן, עלעקטריציטעט, וואסער לייטונגען, באנען, וועגן, אמוזירונגס פלעצער און פיינע וואוינונגען. עס איז שוין א פארטגעשריטענע לאנד. עס זיינען שוין דארט אנטדעקט געווארן וויכטיקע קוואלן פון חיונה און דער פראגרעס וואקסט מיט יעדן טאג. נאר אין גיכן וועלן מיר האבן דעם האפן אין ארץ־ישראל, וואס וועט פארשנעלערן די פארבינדונג צווישן אונזער לאנד און אייראפע, אפריקע און דעם אריענט. עס ווערט געפלאנט א באן ליניע פון חיפה ביז באגדאד. דערווייל איז די שטערבלאכקייט צווישן דער באפעלקערונג פארקלענערט געווארן א דאנק אונזערע באמיאונגען. דער נארמאלער צוואוקס האט זיך פארגרעסערט. דער איצטיקער אראבער איז ניט דער, וואס איז געווען. דער אידישער ביישפיל האט געווירקט. ער איז רירעוודיקער, באוועגלאכער, מיט מער איניציאטיוו. עס איז איצט אויך לייכטער עפעס אנצוהויבן, ווייל עס זיינען שוין געמאכט געווארן פיל פארארבעטן. מיר האבן געמאכט. שפעטער וועט זיין נאך לייכטער. אין פיר טעג צייט קאנען מיר האבן אויף דעם פלאץ דעם גאנצן רוי-מאטעריאל, וואס מיר קאנען באקומען אין אייראפע, אין א פאר טעג מער זאכן וואס מען קאן קריגן אין ווייטן אריענט. ארץ־ישראל האט איצט אויך א גרויסע אינדוסטריעלע צוקונפט. איר אנטוויקלונג וועט איצט גיין פיל שנעלער. עס איז איצט די צייט פון פליען, ארץ־ישראל איז געווארן א וויכטיקע פלי-סטאנציע. דאס איז סימבאליש און א דערמאנונג.

איצט איז א יאר פיל צייט. ווען מיר ווערן ניט שטארקער, וואקסן ניט אין צאל און איינפלוס, פארפעסטיקן ניט מער פאזיציעס, דאמאלסט ווערן אונזערע קאנקורענטן שטארקער, מער אין צאל, רייכער אין איינפלוס און פעסטער אויף זייערע פאזיציעס. דאס מוזן מיר אין מינוט ניט פארגעסן. די פאליטיק איז דאך ניט דער ציל נאר א מיטל צום ציל. דער ציל איז אויפבוי פון דער אידישער נאציאנאלער היים. וואס קאן אונז העלפן א דערפאלגרייכע פאליטיק, ווען דער גאנצער באדן פון ארץ־ישראל וועט זיין פארנומען? זייער ווייניק. עס איז ווי צו מאכן א שליסל צו א טיר, און די טיר ניט מאכן. טא, נאך וואס דארף מען דעם שליסל? די פאליטיק איז זייער וויכטיק, אבער נאר דאן ווען מיר פארנאכלעסיקן ניט אונזער פראקטישע ארבעט אין לאנד. א גינסטיקע באציאונג מצד דער מאנדאטן מאכט קאן אונזער ווערק פיל פארלייכטערן אבער קיין גינסטיקע פאליטיק קאן אונז ניט פיל העלפן, ווען מיר לאזן די וויכטיקע פאזיציעס פארכאפט ווערן פון אנדערע.

עס זיינען פאראן וויכטיקע פאזיציעס אין לאנד וואס מיר מוזן האבן אין אונזערע הענט, אויב מיר מיינען אויף אן ערנסט צו בויען א אידישע היים; פאזיציעס, וואו איצט קאנען מען זיי נאך אריינקריגן אין אונזערע הענט. זיי זיינען נאך צו אונזער גליק ניט פארכאפט. זיי שטייען נאך ליידיק און ווארטן. מיר מעגן נאך איצט זאגן, אז זיי ווארטן אויף אונז. ווי לאנג אבער וועלן זיי ווארטן?

מיר האבן שוין געזעען וואס אונזערע שונאים האבן ברעה צו טאן. דער פאספילד ווייסער פאפיר האט געעפנט פאר אונז א טירל דורך וועלכער מיר האבן געקאנט אריינקוקן און זעען וואסערע פלענער אונזערע פיינט לייגן אויס, כדי צו שטערן אונזערע באמיאונגען צו בויען אונזער היים. א פארבאט אויף לאנד — דאס איז איינס; א הלואה כדי צו באזעצן לאנדלאזע אראבער און כאטש זיי מאכן א שווייג וואו מען רעכנט די אראבער צו קאלאניזירן, איז אבער נישט שווער צו טרעפן. עס וועט זיין דוקא אויף דעם פלאץ, וואס איז אזוי נויטיק פאר אונזער פארפעסטיקונג, פאר אונזער צוזאמענשמעלצונג, ניט ווייט פון דעם געדיכטן אידישן ישוב. פונקט אריינקלאפן אן אראבישן קלין, כדי אונזער איינהייט צו צעשפאלטן.

וועלן מיר דאס דערלאזן? דערווייל האבן מיר די גזירה אפגעשריען, אבער מיר זיינען קיינמאל ניט זיכער און מיר מוזן דארום האנדלען שנעל. עס איז ניט קיין ארבעט אויף פילע דורות, ווי עס פלעגן זאגן ציוניסטישע אגיטאטארן, נאר א פראגע פון א פאר צענדליק יאר. עס איז, אדער מיר האבן עס, אדער מיר האבן די געלעגנהייט פארלוירן. עס מוז גיין מיט א פיל שנעלער טעמפא אויב מיר ווילן זיין די הערשער איבער אונזער שיקזאל.

אט אין דעם איז אונז געקומען אוסישקין דערמאנען, און אין דעם ליגט די וויכטיקייט פון דער וואשינגטאנער קאנפערענץ.

די דאזיקע קאנפערענץ וועט זיכער בלייבן היסטאריש אין דער געשיכטע פון דעם אמעריקאנער ציוניזם, דאס הייסט, אין דער געשיכטע פון אונזער באפרייאונגס-באוועגונג בדרך כלל.

ציוניסטישע קאנפערענצן אין אמעריקע זיינען קיין נייעס ניט. מיר האבן זיי זייער אפט, אפשר צו אפט.

די וואשינגטאנער קאנפערענץ האט זיך אבער אונטערשיידעט פון די אלע

זי האט זיך באשעפטיקט ניט מיט פאליטיק נאר מיט'ן סאמע תוך פון ציוניזם; די באדייטונג פונ'ם באשלוס וועגן 5 יאר ק"ק פלאן

קאנפערענצן מיט איר גרונדלעגנדן כאראקטער, מיט איר גרינדלאכער אויפפאסונג פון דעם ציוניסטישן פראבלעם, מיט איר טיפן פארשטיין, וואס דארף זיין דער הויפט גאנג פון אונזער אויפבוי ארבעט אין דער נאענטער צוקונפט. עס האט זיך גערדייט ארום איין פונקט, אבער יעדער האט געפילט אז דער פונקט איז דער אקס ארום וועלכן עס באוועגט זיך אונזער גאנצע ארבעט. עס איז: "הפך בה דכולה בה". דאס איז דער עיקר פון עיקרים.

עס זיינען געהאלטן געווארן פילע רעדעס, אבער דאס זיינען ניט געווען די געוויינלאכע שאבלאנע רעדעס, דאס טויזנט מאל איבער'חזר'ן מכוח דער נויטיקייט פון א אידיש לאנד פאר אונזער פאלק, אדער פראטעסטן קעגן אונזערע שונאים אין אלע לענדער, איצט אויך אין ארץ־ישראל און אין ענגלאנד, וואס מאכן שווער אונזער לעבן. זיי לייגן מיל-שטיינער אויף אונזער האלז און לאזן זיך אונז פריי ניט באוועגן. ניט א ווארט וועגן דעם. דאס איז זעלבסטפארשטענדלאך . . . וויפיל איז דער שיעור וועגן דעם צו ברייען? ציוניסטן ווייסן עס און פארשטייען עס. דא האט מען גערעדט תכלית. דא האט מען גערעדט אויף וואונק און אלע האבן פארשטאנען אין וואס עס האנדלט זיך.

דעם טאן האט פארשטענדלאך געגעבן אוסישקין. ער איז געקומען אהער מיט א ספעציעלער מיסיע, וועלכע איז אן אומבאדינגטע נויטווענדיקייט אין אונזער ווייטערדיקער דערפאלגרייכער ארבעט אין אונזער לאנד. די אומשטענדן זיינען אזעלכע, אז פיל רעדן קאן מען ניט. מען האט דאס מאל ניט געקאנט אפשיילן דאס איי, צעשניידן עס און אריינלייגן עס אין מויל. דאס האבן די צוהערער דאס מאל געמוזט טאן אליין. די שפייז האט אבער צוגעשטעלט אוסישקין מיט דער פרעכער האנט. ער האט דערמאנט און שטארק אונטערשטראכן, אז צייט איז דער הויפט באדינג פאר אונזער דערפאלג; אז מיר טארן איצט ניט ווארטן, ווייל ווארטן מיינט חלילה פארשפילן אונזער געלעגנהייט אויף אייביק.

ער האט דערמאנט, אז מיר גייען ניט אין ארץ ישראל שאפן גלאט א אידישן ישוב ווי דער שטייגער איז געווען אין גלות. אידן האבן אימיגרירט פון איין לאנד אין אנדערן און האבן אין דעם אנדערן איבערפלאנצט דעם ישוב פון דעם ערשטן אונטער בעסערע באדינגונגען. ניט אזוי איז ארץ־ישראל. ניט א אידישן ישוב, ניט א נייע גטא — מען מעג דארט אפילו רעדן העברעיאיש, מעגן מיר אפילו דארטן האבן אן אוניווערסיטעט — גייען מיר שאפן נאר א אידישע מדינה. מען טאר קיינמאל ניט פארגעסן דעם דאזיקן פונקט. צוליב דעם פאדערט זיך, אז מיר זאלן אין דער ערשטער ליניע האבן באדן אונטער אונזערע פיס. מיר מוזן אויפהערן זיין לופט מענשן און באדן האט ארץ־ישראל ווייניק. און אויב מיר ווילן א גרעסערן קאמפאקטן אידישן ישוב אין אונזער לאנד, מוזן מיר האבן פיל מער באדן וויפיל מיר האבן. מיר האבן איצט גאר ווייניק, אפילו ניט לויט דעם פראצענט פון אונזער באפעלקערונג. מיר מוזן האבן פיל מער, ווייל מיר בויען דאך דארט ניט נאר פאר די אידן, וואס לעבן שוין דארט, נאר פאר די מיליאנען וואס דארפן קומען. מיר מוזן האבן פיל באדן אין רעזערוו און מיר האבן זייער ווייניק.

מיר מוזן האבן פיל באדן, און מיר מוזן האבן געוויסע שטחים לאנד אין געוויסע ערטער, כדי מיר זאלן קאנען אונזער פארמעגן צעמענטירן, אונזער פאזיציע פארפעסטיקן. מען קאן די שטחים לאנד קויפן, און מען מוז זיי קויפן.

אוסישקין האט מכוח דער פאליטיק ווייניק גערעדט. זיין מיינונג וועגן דער פראגע איז באקאנט, אבער וואס איז דער אונטערשייד, וועלכע פאליטיק די צופעליקע הערשער דיינקען צו פירן אין ארץ־ישראל? די פראגע איז ניט וועגן זיי נאר וועגן אונז.

עס איז שווער צו ארבעטן ווען פאספילד איז באלעבאס, אבער ווען די טערקן זיינען געווען, איז געווען נאך ערגער. האבן מיר זיך דען אפגעשטעלט? האט אונזער יוגנט דען זיך דאמאלסט אפגעזאגט פון גיין קיין ארץ־ישראל, כדי דארט צו בויען א נייע לעבן? דאמאלסט איז שנעלקייט ניט געווען אזוי דרינגענד ווי איצט, מוזן מיר איצט שנעלער האנדלען. אפילו דער קריזיס טאר ניט זיין קיין תירוץ.

די פאדערונג איז אין תוך ניט זייער קיין גרויסע, און די צאל אידן אין אמעריקע איז, קיין עין הרע, גרויס. דער ציל איז נוגע עד נפש. עס איז א פראגע פון לעבן. טא וואס זיינען שייך תירוצים? צי האט דען ארץ־ישראל געהייסן ווארטן ביז עס וועט קומען דער קריזיס? מיט פינף יאר צוריק האט מען נאך לייכטער געקאנט קויפן דעם באדן, און די אידן אין אמעריקע האבן געקאנט דאס געלט געבן, אז עס זאל זיך גאר ביי זיי ניט אנזעען. אידן האבן עס ניט געטאן. אידן האבן איצט פארלוירן ביליאנען, וואס פאר א באטרעף האט די סומע, וואס איז איצט נויטיק פאר באדן קויף אין פארגלייך מיט די שווערע פארלוסטן? עס איז א שמעק טאבאק. נאר אידן האבן עס דאמאלסט ניט געטאן. זיי האבן געווארט ביז דער גרעניץ פון סכנה, ביז ערב געפאר. ווי לאנג קאנען זיי ווארטן? וואו איז געווען גאראנטיע, אז עס וועט אידן דא ווערן בעסער? און אויב חלילה ערגער, וועלן דאך אויך די אמעריקאנער אידן דארפן האבן ארץ־ישראל. דארף מען זיך דאך צוגרייטן.

גיב איך דא ניט איבער אוסישקין'ס רעדע, אויך ניט די אנדערע רעדעס. איך וויל דא נאר אנווייזן וואריום די וואשינגטאנער קאנפערענץ וועט בלייבן אזוי וויכטיק. עס איז צוליב די רייד וואס זיינען דארט געהערט געווארן און צוליב דער אטמאספערע וואס האט דארט געהערשט און צוליב דער באגייסטערונג פון די פארטרעטער וואס זיינען דארט געווען. עפעס האבן אלע געפילט, אז דא ווערט געגעבן אן ענטפער אויף די פאליטישע שוועריקייטן, א ווירדיקן ענטפער צו אלע אונזערע שונאים; אז עס איז געשעען אן "התערותא דלעילא", אן אויפשוואונג פון גייסט; אז עס קומט פאר אן אפפרישונג, א דערהויבונג, א באנייאונג.

עס זיינען פארשוואונדן די קליינלאכע דאגות פון דעם מאמענט. מען האט אויסגעשאקלט פון דער נשמה דאס בליי פון מרה שחורה; דאס אש פון אפאטיע. עפעס האבן אלע דערפילט אז ניט אין די הענט פון אנדערע איז אונזער גורל, נאר אין אונזערע אייגענע הענט. מיר קאנען שאפן, מיר קאנען מאכן. אין פלוג, האט מען דאך אויף קיין נייעם שפרוך ניט אנגעוויזן און קיינע צוזאגן ניט געגעבן, און אויך קיין אנדער אדרעס ניט אנגעוויזן, נאר אויף דעם אלטן באקאנטן אדרעס, דעם אדרעס פון דעם אידישן פאלק. מען האט אפילו ניט געפרובירט צו זאגן, אז די ארבעט איז סוף כל סוף לייכט; פארקערט, מען האט אנגעוויזן אויף אלע שוועריקייטן, וואס זיינען שוין דא, און ווער ווייס וואס פאר א נייע שוועריקייטן עס קאנען נאך קומען אויף דעם וועג?

מיט אלעם דעם האט געשוועבט א גייסט פון גלויבן און אפטימיזם אויף דער קאנפערענץ. די שוועריקייטן האבן ניט געשראקן. די באגייסטערונג איז געקומען פון אינעווייניק. מען האט זיך געפרייט מיט דעם אייגענעם קוראזש, מיט דעם אייגענעם מוט, מיט דער אייגענער ווירדע, מיט דער קראפט צו קאנען ווירדיק ענטפערן אויף דער שווערער פאליטישער לאגע און נאך עפעס.

עס איז שווער צו דערקלערן ווי אזוי א שטימונג ווערט געשאפן. אלע האבן געפילט, אז עס איז א גרויסער טאג. אויך אוסישקין, וואס איז די גאנצע צייט אין אמעריקע געווען ווי פארזונקען אין עצבות, ווי עס מוז זיך פילן איינער, וואס האט דאס אמת'ע ווארט, וואס קאן דער־

(שלום אויף זייט 3)

"ריווערסייד דרייוו"

(רעצענזיע)
פון ה. פארקער

(דראמע אין 3 אקטן פון ל. קאברין) אויפגעפירט אין קווינס טעאטער פונ'ם דראמאטישן קלוב.

...ויירא אלהים כי טוב... און גאט האט געזעען ווי די אידן פון ריווערסייד דרייוו גייען אין זיינע דרכים; זאגן די תפילות אויף ענגליש, טאנצן "וווהופי"... און זייערע כהנים, — די רעווערענדס, — פראווען סוירמאנס און פריידיקן אידישקייט אין קריסטלאכע "משווירטשעס"...

...האט גאט געזאגט צו קאברינען, לאמור, אזוי צו זאגן: —

— ברודערקע, קאברין, א פען האסטו, שרייבן קענסטו, און ווי אפצושאצן די מצוות ומעשים טובים פון אונזערע יאהודים ווייסטו אויך, — היינט ווארום זאלסטו ניט באשרייבן די בני ישראל פון ריווערסייד דרייוו, און זאל די וועלט אויך פון זיי הערן און ווייסן!

האט זיך קאברין צוגעהערט צו גאטס רייד, און האט באשאפן א פיעסע מיט'ן נאמען "ריווערסייד דרייוו"...

ויהי ערב ויהי בוקר... האט זיך די פיעסע פארשפרייט בכל תפוצות ישראל, ביז צו די קאלטע ברעגן פון רעד ריווער.

און אידן האבן פארטראכט א שיינע מעשה: וואסי? מ'דארף זיך מתחתן זיין מיט די אידן פון ריווערסייד דרייוו, — פארט אייגן בלוט און פלייש.

ויקח קורח את כל עדתו... האט ר' שעפס צוזאמענגענומען די כנסת הגדולה פונ'ם קלוב דראמאטעוועק, און מ'האט פארבעטן די אידן פון ריווערסייד דרייוו צו קומען אויף דער קווינס טעאטער בינע...

און מיט'ן ווילן פון גאט, און מיט'ן כח פון לעזן קאברין, איז ביי אונז אויפגעפירט געווארן די פיעסע "ריווערסייד דרייוו".

נייט זיך אלעס פיין און באלעבאטיש; די פיעסע שפילט זיך גלאטיק און ריין; דער אמאטארישער שטריך האט כמעט ווי געפעלט, און אפילו די קליינינקע שוישפילער אין דער פיעסע האבן ארויסגעבראכט שטיקער לעבן מיט זייער שפילן.

זיצן אידן אין טעאטער און האבן שטארק הנאה, — א קלייניקייט, דער רייכער יאהודי פון ריווערסייד דרייוו איז געקומען אין זיין קבצנ'ישן טעמפל, און איז זיך מיט אים מתחתן...

און איך? איך בין אויך בתוכם. בין איך א מחותן, און שעפ נחת צוזאמען מיט כל ישראל.

אבער אן אנשיקעניש, רחמנא לצלן, האט זיך אויף מיר נאסאדיעט, און דאקוטשעט מיר:

טאמער אזוי?
און אפשר גאר אנדערש?
ס'איז דאך עפעס א פראבלעם!

און איך ווייס אליין ניט: צי זאל איך באדויערן די אלטע זיידע-באבע, וואס זיי קאנען נעבאך ניט קיין ענגליש, און זיי קאנען זיך דערפאר ניט צוזאמענריידן מיט זייערע אייניקלאך.

צי זאל איך באדויערן די יונגע קינדער פון ריווערסייד דרייוו, וואס קאנען ניט קיין אידיש, און זיי קאנען זיך דערפאר ניט צוזאמענריידן מיט זייערע זיידע-באבע.

צי זאלן מיר גאר האפן אויף דער דערוואכונג פונ'ם יונגן אמעריקאנעם דור, אין דער פערזאן פון דייוויו, וועלכער רייסט זיך צוריק צו זיין מקור, צום אידישן רענעסאנס, — און ער וועט ברענגען די ישועה?

און אפשר איז גאר דער רעווערענד גערעכט, — דער חצי איד און כולה גוי, — וועלכער קאן ניט פארשטיין א אידישקייט פון "זשארגאן"...

— דער אידישער זשארגאן, — זאגט ער, — וועט אויפהאלטן דאס אידישע פאלק?..

אזוי פרעגט דער אידישער גלח, אדער רעווערענד (קיין חילוק) און בעת ער פרעגט עס, פילט זיך, אז ניט דער קאפ איז ביי אים פארהארטעוועט, נאר זיינע געפילן זיינען ביי אים פארטעמפט געווארן, — ער איז א לעבעדיקער מת, א פגר!..

און ווידער קלער איך זיך:

אפשר איז ער גערעכט, דער גלח... ער איז דאך פארט א רעווערענד! דער שליח פון גאט!.. און אז ער זאגט אזוי, איז עס דאך מן הסתם אזוי דער ווילן פון גאט.

און אויב אזוי, זיינען דאך אונזערע אולטרא-ציוניסטן, אט די וואס האבן זיך אויסגעטאן פון גלות-אידישקייט און ווילן ראטעווען א קוצו של יוד אין פאלעסטינע, מיט'ן כח פון העברייאיש, — זיינען זיי דאך אויך גערעכט!..

דער רעווערענד זאגט דאך אזוי!

און פון אונזערע אסימילאטארן איז דאך אפגערעדט, — דער רעווערענד איז דאך זייער איינציקער פירער און גייסטיקער שפייזער...

און אז דער רעווערענד מעג, מאג דאך דער רב אוודאי...

און אויב אזוי, היינט ווארום זאלן מיר זיין ברוגז, ווען אן ארטאדאקסישער רב האלט פרייטאג צונאכטס א דרשה פאר די קינדער אין ענגליש.

ס'איז דאך עפעס א באזונדערע הייליקייט: — פרייטאג צו נאכט... א מקום קדוש... עס ברענען ליכט... די שכינה שוועבט... מלאכים פאכען מיט די פליגל... און דער רב, מיט בארד און פאות, דרשנ'ט וועגן "האלי מאזעס", און כאפט "איינדזשעלס"...

יא, קלער איך זיך, — איך בין מוכן ומזומן צוגעבן, אז דער רב איז גערעכט, און דער גלח איז גערעכט, און אלע גוטע און פרומע לייט פון ריווערסייד דרייוו זיינען גערעכט.

ווייל דאס איז דער ווילן פון גאט און פון זיינע הייליקע שלוחים — די "רעב'ס" און די "רעוו'ס"...

קומט אבער צוגיין דייוו, א יונגער אמעריקאנער בחור'ל, וועמען קאברין האט פארקערפערט אין זיין פיעסע, — א בחור'ל וועלכער איז אויסגעקנאטן געווארן אינ'ם מולטער פונ'ם ריווערסיידער געמויזאכץ, און ער פראטעסטירט:

— ניין! — זאגט ער, — ניט שפראך אליין וועט אונז אויפהאלטן. נאר דורך איר ווילן מיר קריגן אן איינגארטיקן פנים, אן אייגענע נשמה, — מיר ווילן דורך איר זיך אליין דערקענען...

איר הערט דבורים?

אזוי רעדט אן אמעריקאנער איינגל! ער האט דערפילט זיין גייסטיקע שפלות! און ער ברויזט, ער צארנט.

און מעג זיין פראטעסט זיין א וויבראציע אין חלל, מעג עס זיין בלויז אן אפקלאנג פון דער בינע, — עס איז אבער א צייכן פון דער צייט, א דראנג פאר אן איינגארטיקן פאלקס-לעבן, און דער דאזיקער דראנג וועלכער האט גערעמלט פאר לאנגע, לאנגע יארן, מוז און וועט רעאליזירט ווערן, לויט דעם רוף פון דער צייט.

ווייל געשיכטע, ברודערקע, שטעלט זיך ניט אפ אפילו פאר רבנ'ישער פסיכאלאגיע...

אט אין דעם גייסט און אויף דעם אופן איז באזירט דער געדאנקען-גאנג פון דער פיעסע. דאס איז א טראגי-קאמישע דעמאנסטראציע פון א פאלק וואס זינקט און ווערט איינגעשרומפן דורך זיין אייגענער שפראכן-צעטיילונג. און בייוואוינענדיק די דאזיקע דעמאנסטראציע, שווימט ניט ווילנדיק ארויף דער געדאנק, אז, נעמן מיר, אידן, וואלטן מקריב געווען אונזער אייגענע שפראך, און אנגענומען די שפראכן פון די באזונדערע לענדער אין וועלכע מיר לעבן, — וואלטן מיר געווען דאס קאמישסטע פאלק צווישן פעלקער, און דאס טראגישסטע פאלק פאר זיך אליין, אדער, — און וואס איז ניכער ווי אלץ, — מיר וואלטן אונטערגעגאנגען!

• • •

כ'האב שוין אויבן דערמאנט, אז די פיעסע איז דורכגעפירט געווארן זייער גלאטיק. זעלבסטפארשטענדלאך, אז ווען מ'וואלט זיך וועלן א גריבל טאן, וואלט מען געקאנט געפינען פגימות דא און דארט. מ'דארף זיך אבער רעכענען מיט דעם, וואס דער גאנצער פערסאנאל איז באשטאנען פון לויטער-אמאטארן. די דאזיקע אמאטארן באזיצן אבער א באזונדערע ליבע צו דער בינע-קונסט און גענוג אינטעליגענץ צו אויפנעמען רייפע פיעסן און זיי גיבן א רעאליסטישע אויסטייטשונג. און דערפאר טאקע איז עס זיי געלונגען צו אויפפירן די פיעסע "ריווערסייד דרייוו" מיט אזא איינהייטלאכן אנסאמבל און מיט אזוי פיל פארב און קינסטלערישער אויסטייטשונג, אז דער אמאטארישער שטריך איז כמעט ווי פאר'טושירט געווארן.

ב. שעפס, אלס שלמה יאפע, איז בכלל זייער אן אנגענעמער טיפ אויף דער בינע. זיין זשאנר איז אבער קאמיזם, און דערפאר איז ער געווען באזונדערס גוט אין זיינע לייכטערע אויפטריטן. דארט וואו ער האט אבער באדארפט ארויסצייגן פאטאס און אינערלאכן אויפברויז, איז ער געווען שוואכער, און דער עולם האט עס אויפגענומען מיט לייכטערן ערנסט. זיין טיפ איז אבער ריכטיק אויסגעטייטשט געווארן.

פיינע טשערניאק, אלס רבקה, האט זיך זייער גוט איינגעלעבט אין איר ראל. זי האט אבער ניט אויסגענוצט אייניקע מאמענטן פון באזונדערע איבערלעבונגען און עקסטאז. און זי איז געבליבן די זעלבע רבקה אין אלע דריי אקטן.

ראזע האלפערין, אלס מאדאם זשאפע, איז זייער א לעבעדיקער טיפ אויף דער בינע. מיט איר זשעסטיקולאציע און מיט איר שמייכל ברענגט זי נאך אפשר ארויס מער ווי מיט ווערטער. איר שפראך קלינגט עקזאטיש, אבער צוגעפאסט צו איר ראל. זי האט רעאליזירט אן אמת'ע יאהודימשע אריסטאקראטקע.

חנה סירקין, אלס האדל, האלט זיך זייער פריי אויף דער בינע. זי האט קיין אויסנאמס טיפ ניט באדארפט שאפן. איר טיפ באגעגענען מיר אומעטום, און פונקט אזא נאטירלאכן טיפ האט זי געשאפן אויף דער בינע.

יוסף זוקין, אלס דייוו, האט געמאכט זייער א גוטן איינדרוק מיט זיין דיסקרעטער שפיל אין לעצטן אקט. ער איז בכלל גוט אין אינטערפרעטירן זאצן. איך שטעל מיר אבער פאר דעם טיפ אלס מער מענערשן, מער מוטיקערן און מיט מער קעמפערישן סענטימענט, לויט זיין באַרוף, און דערפאר האט זיך פון צייט צו צייט געדרוקט ווי א לייכטער ציטער און א וואקלדיקייט הערשט אין זיין רעזומירן.

י. פריידין, אלס איזי, האט איבערגעטראטן דעם דילעטאנטישן שולחן-ערוך, און אנשטאט זיך צו האלטן אין די ראמען פון אן אמאטאר, האט ער געשפילט מעשה פראפעסיאנאל. ער האט זיין טיפ הארציק געמאלן, און ער האט די ווערט באנריסט צו ווערן.

מ. קאנטאר, אלס הערמאן זשאפע, און י. פלאטקין, אלס ראבי שלעזינגער פארדינען א באזונדער יישר כח פאר זייערע ראלן. ווארום אויב י. פריידין האט איבערגעטראטן דעם שולחן-ערוך און זיך פארמאסטן אלס פראפעסיאנאל, — האבן זיך מ. קאנטאר און י. פלאטקין דערהויבן צו אזא הויך, און זיי האבן געצייגט א מוסטער פון אמאטארישקייט.

אין קלענערע ראלן האבן זיך אויך באטייליקט: בערטא פלאטקין, חנה גאלדין, שיינדל הענדין און עליק ספיוואק — אלע גאנץ געלונגען.

נאך צוויי מיטגלידער וואס האבן זיך באטייליקט אין דער פיעסע מוזן דא דערמאנט ווערן צו גוטן, און דאס זיינען דער יונגער שאול טשערניאק, און דער קאראפוזיק, ברוך נייטנזאן. ביידע קינדער האבן זיך אויסגעצייכנט אין זייערע ראלן, און באזונדער אויפמערקזאמקייט האט געצויגן דער קליינער וועוועריקל, ברוך נייטנזאן.

צום שלוס איז כדאי צו גראטולירן די מיטגלידער פון דעם דראמאטישן קלוב פאר זייער געלונגענער אונטערנעמונג. אויפפירן וואס אפטער אזעלכע פיעסן, און מיט אזא גוטן איינשטודירן פון די ראלן איז א געווינס פאר דער אידישער גאס און וועלן אלע מאל געהעריק אויפגענומען און אפגעשאצט ווערן.

1 טאָג
נעדיינקט אז מיר קאָנען אייך נעבען
באַדינונג, אויב איר פאַרלאַנגט
דריי קלינינג
אין אַלע אייערע
אָדער פאַרבען
37 266, PERTH DYE WORKS LTD.
נ. פ. פּארטנאי, מענעדזשער

איר קאָנט פאָרן פאַר
50c
פון אירגענד וועלכן טייל פון
נאָרט ענד ביז צום צענטער פון
שטאָט
סיט א
בלו בוירד טעקסי
טעלעפאָנירט
24 511 און 24 521
הערי לייאָן, מענעדזשער

זינדיק בלוט

א חעכסט שפּאַנענדער
ראָמאַן פון דעם אידישן
לעבן אין אמעריקע
****
פון א. ר.

(פאָרזעצונג)

— ניין, איך האָב זיך מיט אים ניט געקריגט. — האָט בענדזשאַמין געענטפערט.

מר. סטאָן האָט אויסגעפרעגט ביי בענדזשאַמינען וועגן נייע אָרדערס, וואָס זיינען היינט אנגעקומען, וועגן דער מייל וואָס בענדזשאַמין האָט דורכגעקוקט. בענדזשאַמין האָט אים וועגן אַלע...

מר. סטאָן האָט אַלץ אויסגעהערט און ערנאָך האָט ער א זאָג געטאָן:

— הייסט עס אז מען דאַרף קריגן אַבי־סעל געלט אויף מאָרגן? הא? און די בּיינק פעלט אוים? אָט וועל איך באַלד זעען.

ער האָט זיך אוועקגעזעצט און ער האָט גענומען דעם רעסיווער פון דעם טעלעפאָן אין דער האַנט. בענדזשאַמין האָט גע־הערט ווי ער רופט אָפּ זיין פאַטערס אָפיס...

דעינטי
ווהייט
איז
אומפאַרגלייכבאַר
פאַר וואַשן
באָד טאָבּס, סינקס,
ניט געפאַרבטע
האָלץ אַרבעט
און א. וו.

האָט געלאָזן געטאָן זיין אַרבעט און ער האָט אפילו א פּאָר מאָל אונטערגעזונגען. ער האָט אַלע ווײַלע געקוקט צום פענ־סטער און זיינע אויגן האָבן שטאַרק גע־לויכטן. מר. סטאָן האָט א פּאָר מאָל גע־קוקט אויף אים מיט א שמייכל און צום סוף האָט ער א זאָג געטאָן:

— נו, בענדזשאַמין, ביזטו צופרידן מיט דער אַרבעט?

ריסן פון סילוויא'ן אויף קיין רגע. זי איז איצט געווען איך זיינע הענטער און שלאַנקער און אירע טריט האָבן געזונגען איבער דער גאַס. דער גאַנצער קערפּער אירער האָט זיך געוויגט אזוי אזוי עלאַס־טיש און גראַציעז, אז ביי בענדזשאַמינ'ען האָט עס געציטערט אין קאָפּ קוקנדיק אויף איר.

— און ווער איז די עלטערע פרוי?

עס זעט אויס אז עס איז איר מוטער. זיי זיינען ביידע ענלאַך איינע צו דער אנדערער. די מוטער איז אויך א הויכע, א שלאַנקע, און עס זעט אויס אז זי פירט איר צו דער סטריט קאַר...

אָט האָט זיך סילוויא אָפּגעשטעלט, און ווייזט צום הימל מיטן פינגער וואָס פאַר־ציט זיך מיט וואָלקנס: עס איז כמארנע, עס וועט נאָך פילייכט רעגנען.

זיי זיינען דערגאַנגען ביז א גאַס אי־בער וועלכער עס גייט א קאַר, און דאָר־טען זיינען זיי שטיין געבליבן. און בענ־דזשאַמין האָט מיט אומגעדולד געטראַכט:

— באַלד, אָט באַלד וועט זי אוועקפאָרן.

סילוויא איז געווען אָן א העט, און דער ווינט האָט זיך געשפּילט מיט אירע אונ־טערגעשווירענע האָר...

צווישן די גרעסטע דערגרייכונגען פון דעם אידישן פאָלק —

וועט אייביק פאַרבלייבן אונזער היסטאָרישע באַפרייאונג פון גלות מצרים וואָס מיר פייערן יעדן יאָר מיט דעם יום טוב פסח.

אמעריקאַנער אידן פראווען דעם פרייהייטס יום־טוב מיט די בעסטע מצות וואָס ווערן געבאַקן אין אמעריקע — די האָראָוויטץ־מאַרגאַרעטען מצה, וואָס איז שוין פאַר די לעצטע 47 יאָר באַרימט איבער דער גאַנצער וועלט. קוואַליטעט און כשרות, דער וואונדערבאַרער טעם, און די פרישקייט האָבן דער האָראָוויטץ־מאַרגאַרעטען מצה געמאַכט א גרויסן נאָמען אויף דער וועלט.

די גרעסטע רבנים אין לאַנד, דאַרונטער הרב הג' רמ"ז מרגליות, האָבן אנערקענט די כשרות פון אונזער מצה און זיי האַלטן די השגחה.

געדיינקט עס אויך היינטיקס יאָר, אז די בעסטע מצה און די בעסטע מצה פּראָדוקטן טראָגן דעם נאָמען האָראָוויטץ־מאַרגאַרעטען.

האָראָוויטץ־ מאַרגאַרעטען

די מצה מיט דעם געשמאַק

M. KATZ, RABBI M. KOHM

91 LUSTED STREET WINNIPEG PHONE 56 353

— דו?
— איך...

און מער האָבן זיי ניט געקאָנט ריידן. די הערצער האָבן אזוי געשלאָגן, אז זיי האָבן נישט געקאָנט דעם אָטעם כאַפּן.

שריען און געזונגען — ווי איבערגעשראָ־קענע הירשן זיינען זיי געלאָפן.

זיי זיינען אריין אין דער גערוכטער פינסטערניש פון דעם טאָל. פון דעם אָרט האָט מען מער גאָרנישט געזעען, נישט די עלעקטרישע לאָמפּן פון שטאָט...

— דו טראַכסט פון מיר, סילוויא?
— כסדר... דו שטייסט מיר שטענ־דיק פאַר די אויגן... אָבער וואָס האָב איך געקאָנט טאָן?
— וואָס מיינסטו?
— נעכטן איז "ער" געווען אין דער היים... ער היט מיינע טריט, דער...

און מיט אמאָל האָבן זיי זיך אָפּגע־שטעלט. בענדזשאַמין האָט אַרויסגעשעפּ־טשעט:

— סילוויא!
— א?
— דאָס ביזטו?
— ווער דען?

געשאַרכט. פון ערגעץ האָט זיך געהערט דאָס רױשן פון א וואַסערל, וואָס איז גע־לאָפן צווישן די שטיינער. נאָר בענדזשאַ־מין מיט סילוויא'ן האָבן גאָרנישט גע־זעען און גאָרנישט געהערט. ביידע זיי־נען געווען פאַרזונקען אין פאַרגעסנהייט.

(פאָרזעצונג קומט)

רעדזשיינע רעדזשיינע

רעדזשיינער נאָטיצן

מיס פעני קאַהען, טאָכטער פון מר. און מרס. מ. קאַהען, האָט חתונה געהאַט פאַר מר. דוב לאָוו פון ראָסטערן, סאַסק. די חתונה איז פאָרגעקומען ביי דער כלה'ס עלטערן אין הויז וואו עס זיינען אנוועזנד געווען פיל פריינט פון חתן־כלה.

מר. לערטשער, פריער פון מעלוויל און יעצט פון רעדזשיינע, איז געווען טאָסט־מאַסטער. פּאַסיקע באַגריסונגען זיינען גע־האַלטן געוואָרן פון די געסט, פון מר. מ. וואַלדמאַן פון מעלוויל און אנדערע. א באַגריסונגס רעדע איז אויך געהאַלטן גע־וואָרן פון רעוו. מ. קאַליף וועלכער איז אויך געווען דער מסדר קדושין. צווישן אנדערש האָט ער דערמאָנט אז אויף יע־דער אידישער שמחה דאַרפן אידן געדיינ־קען די נויטבאַדערפטיקע. דער חתן האָט מנדר געווען 5 דאָלאַר פאַר'ן בית־יתומים און 5 דאָלאַר פאַר'ן מושב־זקנים אין ווי־ניפּעג. עס איז געווען זייער א פיינע חתו־נה און די געסט האָבן זייער פיין פאַר־בראַכט.

דאָס יונגע פּאָרל איז אָפּגעפאָרן קיין וויניפּעג און אנדערע פונקטן איסט צו פאַרברייננגען זייער האָניק חודש און זיי האָבן מיט זיך די בעסטע וואונשן פון אַלע פריינט און באַקאַנטע.

ביילינגד וועט איר געפינען א מאַני אָר־דער אויף $10.00 פון וועלכן איר וועט אזוי גוט זיין איבערגעבן $5.00 צום בית־יתומים און $5.00 צום מושב זקנים.

* * *

די ליידיס אַקזילערי האָט איינגעאָר־דענט א בעסקעט טאַנץ אין תלמוד תורה זאַל. צום באַדויערונג איז עס ניט געווען אזא דערפאָלג, צי דערפאַר וואָס דער עולם איז געזעסן ביי דער סעודה און האָט ניט געוואָלט גיין טאַנצן, אָדער עפּעס אנדערש. מיר האָפן אז אויף ווייטער וועט דער עולם בעסער שטיצן אזעלכע אונטערנעמונגען.

* * *

דער יערלאַכער באַזאַר וועט אָפּגעהאַלטן ווערן מיטוואָך דעם 11טן מאַרט אין ת"ת זאַל. און אַלע אידן פון רעדזשיינע ווערן געבעטן צו זיין אנוועזנד. עס וועלן זיין פאַרשיידענע שפּילערייען און אויך צער־בייסנס.

REGINA CARTAGE & STORAGE LIMITED
טעלעפאָן 93 041
דיסטריביוטאָרן פון די באַרימטע
ראָזדייל לאַמפּ און סטאָוו קוילן
פאַר היימישן געברויך, אויך
ביג האָרן און סאַונדערס קריק
בעלוויו און גרינהיל סטים קוילן
דזשענעראַל קאַרטעדזש, מאָווינג און סטאָרעדזש

רעדזשיינע אויפמערקזאַם רעדזשיינע
מר. וויליאַם קאַנטער
איז דער קאָרעספּאָנדענט פאַר "דאָס אידישע וואָרט"
אין אייער שטאָט און אומגעגנט.
מיר בעטן אַלע סעקרעטאַרן פון רעדזשיינער אָרגאַניזאַציעס צו איבערגעבן די נייעסן און באַריכטן פון זייערע אָרגאַניזאַציעס צו מר. קאַנטער
טעלעפאָנירט צו אים 22 522 אָדער 6277
מר. קאַנטער איז אויך באַפולמעכטיקט אָנצונעמען סובסקריפּשאַנס און אַדווערטייזמענטס פאַר "דאָס אידישע וואָרט".
אַדרעס:
וויליאַם קאַנטער, 2041 האַליפאַקס סטריט, רעדזשיינע

די היסטאָרישע קאַמפּ־ רענץ אין וואַשינגטאָן

(שלוס פון זייט 2)

ער איז צוגעפאָרן ביז א קאַרנער. ער האָט אויסגעדרייט די מאַשין און ער האָט גענומען נאָכפאָרן, האַלטנדיק זיך פון דער ווייטנס, און אזוי, אז ער זאָל זיי פון אויג נישט פאַרלירן. אזוי איז ער נאָ־געפאָרן מיט אויסגעשטעלטע אויגן און ער האָט שווער געאָטעמט. עס האָט געדויערט אַביסל ביז זיי זיינען שטיין געבליבן. זיי זיינען נאָכהער געגאַנגען געלאַסן און זיי האָבן עפּעס גערעדט צווישן זיך, און ער, בענדזשאַמין האָט די אויגן נישט אָפּגע־

היימאַן און העסטרין
באַריסטערס, סאָליסיטאָרס און א. וו.
216 — מעקאינטייר בלאָק — 216
טעלעפאָן 21 627
מר. העסטרינס וואוינונג:
306 סט. דזשאָנס עווע., טעל. 53 133

שינביין, מאָראָזניק און ראָבלין
Shinbane, Morosnick & Roblin
Barristers, Solicitors and Notaries
באַריסטערס, סאָליסיטאָרס, נאָטאַריוס
Office: 207-8 Confederation Life Bldg.
457 Main St. Opposite City Hall
טעלעפאָן 21 345—6

טשערניאַק, קאַפּשטיין און ספּיוואַק
Barristers, Solicitors, Etc.
460 מיין סטריט
טעלעפאָן 24 591 און 24 666

א. ע. קאַנטאָר
אַדוואָקאַט און נאָטאַרי
A. E. CANTOR
211 קוירי בילדינג, 233 פּאָרטעדזש עווע.
טעל. 89 225—29 937
רעזידענס:
103 בענערמאַן עווע., טעל. 51 353

ה. שולמאַן
אַדוואָקאַט און נאָטאַרי
געלט צו לייען אויף 6½ פּראָצענט
Schulman & Nitikman
213 קאָנפעדערײשאַן לייף בילדינג
457 מיין סטריט, אנטקעגן סיטי האָל
טעלעפאָן 88 462

ש. מילער
B.A., L.L.B.
באַריסטער, סאָליסיטאָר א. א. וו.
709 גרייט וועסט פּערמאַנענט בילדינג
356 מיין סטריט
טעלעפאָן 24 688 און 24 963
רעז. 152 באַראָוס עווע., טעל. 51 652

ל. א. מ. פּייקאָף
באַריסטער, סאָליסיטאָר, נאָטאַרי פּאַבליק
L. A. M. PEIKOFF, L.L.B.
201 McIntyre Block, Main at Portage
Phone 86 802 Res. 52 178

Doctors' Directory דאָקטוירים

IN ALPHABETICAL ORDER

Office	Residence	
53 578	51 250	דר. ס. דזש. בערמאַק, 884 מיין סטריט אָפיס שטונדן פון 2—4 און 7—8 DR. J. C. BERMACK
54 107	54 107	דר. דזש. ברענער, 402 סעלקירק עווניו אָפיס שטונדן: 3—5, 7.30—8.30 DR. J. BRENER
26 947	53 422	דר. א. גוטמאַן, 714 טאָראָנטאָ דזשענ. טראַסט בלדג. 283 פּאָרטעדזש עווע., קאָר. סמית אָפיס שטונדן: 10—12, 2—6 און ביי אַפּאוינטמענטס DR. A. GUTTMAN
22 717	54 429	דר. ס. דזשאַוויש, 404 באָיד בילדינג שטונדן: 11—12 און 3—6 און ביי אַפּאוינטמענטס DR. SIMON JAUVOISH
26 600	28 153	דר. וו. הערשפילד, 576 מיין סט. קאָר. אַלעקסאַנדער עוו. אָפיס שטונדן: 11—1, 2—5 און 7—9 DR. H. HERSHFIELD
52 744	51 772	דר. ב. א. וויקטאָר, קאָר. סעלקירק און סאַלטער (איבער דער באַנק) אָפיס שטונדן: 3—5 און 7—8 DR. B. A. VICTOR
	52 376	דר. דזשאָ. בי. מעקטעוויש, שטונדן 2—5 און 7—9 פרויען און קינדער קראַנקהייטן 500 קאַלעדזש עווע., רעז. 504 קאַלעדזש עווע. DR. GEO. B. McTAVISH
53 181	53 181	דר. י. פּערלמאַן, 291 באַראָוס עווע., קאָר. טשאַרלס אָפיס שטונדן: 3—5 און 7—8 DR. I. PEARLMAN
54 866	51 968	דר. ס. קאָברינסקי, סוויט 2 קראַמפּ בלאָק (מיין און דאַפערין עווניו) אָפיס שטונדן: 3—5 און 6.30—8 DR. S. KOBRINSKY
24 480	49 763	דר. מעקס ריידי, (עקס רעי) 283 פּאָרטעדזש, קאָר. סמית (100 טאָראָנטאָ דזשענ. טראַסט בלדג.) לעבן איטאָנס שטונדן: פון 2—6 אָוונט און ביי אַפּאוינטמענטס DR. MAX RADY
53 915	52 614	דר. סעם ראָדין, ראָיאַל באַנק בילדינג (מיין און סעלקירק) אָפיס שטונדן:: 3—4 און 6—8 DR. SAM RODIN
88 916	59 473	דר. א. ל. שובין, אָפיס שטונדן 11—12 און 2—6 אָפיס: באַנק אָף קאָמערס בלדג., מיין און אַלעקסאַנדער רעזידענס: 375 מאַקריי עווע. DR. A. L. SHUBIN

אויגן, אויערן, נאָז און האַלז

Office	Residence	
29 110	51 848	דר. י. ה. בעקמאַן, 613 באָיד בילדינג DR. J. H. BECKMAN
24 465	51 359	דר. ד. מ. דזשענאָף, 2-830 סאָמערסעט בלאָק DR. D. M. GENOFF

קינדער קראַנקהייטן

Office	Residence	
88 013	53 820	דר. ה. מעדאָווי, 904 באָיד בלדג. 3—5; 332 מאַניטאָבאַ עוו. 11—12 DR. H. MEDOVY
22 446	51 801	דר, דזשאָ. ה. שאַפּיראָ, 604 באָיד בילדינג שטונדן: 3—5 און ביי אַפּאוינטמענטס DR. GEO. H. SHAPERA

Dentists Directory דענטיסטען

IN ALPHABETICAL ORDER

Office	Residence	
51 560	41 652	דר. י. בן עזרא, ב.א. 962½ מיין סטריט, קאָר. סעלקירק. DR. I. BEN EZRA, B.A.
53 720		דר. מ. א. ברעגמאַן, סוויט 1 סט. דזשאָנס בלק. 984 מיין סט. DR. M. A. BREGMAN
52 744	39 829	דר. א. גאַרדנער, 409 סעלקירק עווע., קאָר. סאַלטער. (איבער דער ראָיאַל באַנק) DR. A. GARDNER
56 056		דר. ס. טשוירטשיל, סוויט 1, טריק בלאָק, 972 מיין סט. DR. S. H. CHURCHILL

ברודער מאַרד

העכסט אינטערעסאנטער און שפּאַנענדער ראָמאַן

(פארטזעצונג)

— דאס איז אומעגלאך מיט מערי
— איך קאן כיי אייך ניט בלייבן. איר קענט מיר נאך גאר ניט און ווייסט נאך ניט אויב איך בין ווערט אז איר זאלט מיך האלט ביי אייך. לאזט מיר גיין מיין וועג. אין בין א בעטלער, וואס האב איך צו טאן אין די פאלאצן פון די רייכע מענער?
— איך זע אז איך קאן אייך ניט צו־ריקהאלטן,— האט ענדלאך מיט מערי גע־זאגט. זאגט מיר ווייניגסטנס צו, אז ווען איר אדער אייער טאטער וועט עפעס דארפן, וועט איר קומען צו מיר. איך וועל אייך שטענדיק אויפנעמען ווי מיינע בעס־טע פריינט און וועל טאן פון אייערטוועגן אלעס וואס איך וועל קאנען.
— ווען איך וועל דארפן וועל איך קו־מען צו אייך, — האט דער בלינדער גע־ענטפערט קורץ און א זאנדערבארער שמייכ־לעכל האט געשפילט אויף זיינע בלייכע לי־פען.
מערי האט ארומגענומען דאס ארימע מיידל און האט איר א קוש געטאן ווי א שוועסטער. דאזא איז געווען געריכט און צוויי הייסע טראפן טרערן האבן זיך גע־קייקלט אויף אירע שיינע באקן.
— מיט וואס האב איך עס פארדינט?
— האט זי געשטאמלט.
— איך האב דיך ליב באקומען, דאזא, — האט מיט מערי אויסגערופן. — איך ווייס אליין ניט פארוואס מיין הארץ ציט זיך צו דיר, איך ליב דיך ווי א שוועס־טער און איך וואלט געווען גליקלאך דיר צו האבן שטענדיק לעבן זיך. איך בין דאך איינע אליין, איך האב קיין מוטער, קיינע ברידער און קיינע שוועסטער.
זי האט געוואלט הייסן איינשפאנען איר קארעטע און אפשיקן דעם אלטן מיט זיין טאכטער אין דער מיט שטאט. דער בלינדער בעטלער האט עס אבער ניט גע־וואלט.
זיי האבן נעמוזט זיך צעשיידן. אייניקע מינוטן איז דעם מיליאנערס טאכטער גע־שטאנען אויף דער ווערענדע און האט גע־קוקט, ווי דער בלינדער בעטלער דערוויי־טערט זיך אלץ ווייטער מיט זיין טאכטער.
— זאנדערבארע מענשן, — האט זי גע־זאגט צו זיך אליין, — דער אלטער ווייזט איים צו זיין אן העכסט געבילדעטער מאן, די טאכטער אין שיין, ווי די זון, ליבלאך, ווי דער מאן אין איידל און א געשיץ. וואס איז מיט זיי געשעען? זיי זיינען ניט קיין געבארענע בעטלער, זיי האבן געווים גע־זען בעסערע צייטן, זיי האבן אמאל גע־לעבט אונטער בעסערע אומשטענדן, דאס זעט מען באלד, ווי דערוויים מען זיך אבער די געשיכטע פון זייער לעבן?
— מיט וואס האב איך עס פארדינט?
— האט זי געשטאמלט.
— איך האב דיך ליב באקומען, דאזא, גרויזן, שיינעם און רייכן זאל פון דער ווי־לע, איר פאטער איז איר געקומען אנטקעגן און האט געפרעגט מיט א גראבן געלעכ־טער:
— נו, ביזטו ענדלאך לויז געווארן פון די בעטלער?
מערי האט געשוויגן.
— וואס האסטו צו טאן מיט אזעלכע בעטלער, טאכטער?
— איך האב מיטלייד מיט זיי געהאט, און ווי עס ווייזט אויס, זיינען זיי קיינע געבארענע בעטלער. דער אלטער איז א העכסט געבילדעטער מאן. ער איז קיין בעטלער.
— נו, ניין מיין טאכטער! ווער עס האט קיין געלט, דער איז א בעטלער.
— אבער אויך דו, פאטער, ביזט קיין געבארענער מיליאנער.
— אמאל דו איך אויך געווען א בעט־לער, אבער איצט בין איך א מיליאנער!
— האט דער רייכער מאן געענטפערט מיט שטאלץ.
—דאס איז דאך דער גרויסער אומגליק, פאטער, דו ביזט געווען וואלסטו כאטש גע־דארפט האבן מיטלייד מיט זיי ווייל דו האסט דאך פארזוכט דעם טעם פון ארימ־קייט.
— א בעטלער איז א בעטלער, — האט דער רייכער מאן געזאגט שטאלץ.
— ניין פאטער, א מענש איז א מענש! עס מאכט ניט אויס, אויב ער איז ארים אדער רייך.
— אלזא, וואס ווילסטו פון מיר, וואס זאל איך טאן פאר דיינע בעטלער?
— איך וויל זיי נעמען צו זיך, דאס מיידל איז זייער א שיינע און זי דארף ניט ארומגיין אין די שענקען פון שיקא־גא.
— דו הייבסט שוין אן דיינע נארישקייטן, מערי, — האט דער מיליאנער אויסגערופן — צו וואס טוינן דיך די בעט־לער?
— איך בעט דיר, פאטער, דער ניט אזוי פון די דאזיקע ארימע מענשן, איך האב ליב באקומען דאס ארימע מיידל.
— אזוי זיך? — האט דער מיליאנער געפרעגט מיט א געלעכטער, פאטער.
— ביי דיר איז אלעס א געלעכטער, פאטער.
— אויף דער בערזע לאך איך ניט טאכ־טער, דארט פארדינט מען געלט, וואס קען איך אבער האבן פון דיינע בעטלער?
מערי האט צארנדיק געשווינען.
— דו זאגסט, — האט דער פאטער ווייטער גערעדט, — אז זיי זיינען אמאל אויך געווען רייך, איז ווי קומט עס וואס זיי זיינען איצט בעטלער? וואס האט מיט זיי פאסירט, וואס זיי מוזן איצט ארומגיין בעטלען און זיינען איבער די שענקען? די דאזיקע מענשן זיינען פאר מיר א רע־טעניש. איך מוז עס וויסן.
— פאטער, הער אויף צו ריידן מיט מיר אין דעם טאן! — האט מערי גע־זאגט שטרענג.
— נו, וואס ווילסטו פון מיר? זאל איך נאכלויפן די בעטלער און ברייננען זיי צו־ריק?
— האט פארלאנג איך ניט פון דיר.
— וואס דען ווילסטו?
— האסטו אמאל געהערט ווי שטערנ־פעלד זיינט?
— איך האב אים געהערט.
— דאן וויל איך אים אויך הערן.
— האט אין אומעגלאך, טאכטער!
— ווייל דער אלטער זיינט אין די ארימסטע שענקען, וואו קיין אנשטענדיקע פרוי דארף ניט אריינקומען.
— איך האב א מיטל, ווי אזוי איך זאל קאנען אריינקומען אין אזעלכע פלעצער.
— לאמיר הערן.
— איך וועל אנטאן מענער קליידער, דאן וועט מיך קיינער נישט דערקענען.
— דאס וועט דיר ווייניק העלפן, טאכ־טער! עס איז וואר, אז אין מענער קליידער וועט דיך קיינער ניט באאמרואיקן, דו וועסט אבער מוזן הערן זאגן, וועלכע פאסן, ניט פאר דיינע אויערן.
— איך האב דאריבער נאכגעדאכט, און איך דענק א וועג דו ראזא פון שיקא־גא מוז יערן טאג הערן אזעלכע רייד אום צו פארדיענען איר ברויט. מעג איך זיי הערן איין מאל מיין לעבן.
— איך פארשטיי דיך ווירקלאך ניט, מערי! וואס איז דיר איינגעפאלן צו גיין באזוכן די נידעריגסטע און ערגסטע שענ־קען אום צו הערן, ווי א בעטלער זינגט? איך וועל דיר ברענגען אלע בעטלער פון שיקאגא און וועל זיי הייסן זינגען ביי אונז פאר דער טיר.
— פאטער, איך זאג דיר נאכאמאל, אז דער דאזיקער שטערנפעלד איז ניט קיין בעטלער, מיט אים האט עפעס פאסירט אין זיין לעבן, וועלכעס האט אים געבראכט צו דעם דאזיקן טרויעריקן צושטאנד. איך וויל זייער וויסן ווער דער דאזיקער מענש איז און ווי אזוי ער איז אזוי אראפגעפאלן.
— ווי קענסטו עס געוואר ווערן, ווען ער אליין וויל ניט דערציילן?
— איך האב אויך דאריבער נאכגע־דאכט און האב מיר דערמאנט אז דו האסט מיר אמאל דערציילט אז איך שיקאגא איז דא אז אפיס פון פריוואט דעטעקטיוס, מענשן, וועלכע נעמען זיך אונטער אויס־צופארשן און געוואר צו ווערן אלס מענ־לאכע ווענן יעדער פרעזאן, — איך וועל דיינען אזא דעטעקטיוו, ער זאל נאכפאר־שען, ווער דער דאזיקער שטערנפעלד איז.
— דו ביזט א גרויסער נאר, מיין טאכ־טער! אין אינטערעסירט דיך אזוי דער דאזיקער מאן?
— איך וויל עס, פאטער! און איך האף אז דו וועסט מיר ניט אפזאגן מיין ביטע,
— האט מערי אויסגערופן פעסט אנטשלא־סען.
— טו ווי דו ווילסט, איך ווייס אז דו ביסט איינגעשפארט ווי דיין פאטער, — האט דער מיליאנער געלאכט.
— אזוי ווי איך קאן ניט אזא דעטעק־טיוו, וועלכער זאל נאכשפארן אין אויס־פארשן, ווער דער דאזיקער שטערנפעלד...
— איך וועל דיר שוין צושיקן אזא מאן, — האט מאקארטי געענטפערט.
פאטער און טאכטער האבן נאך אזוינע גערעדט אייניקע צייט און זיינען זיך צע־גאנגען.

דער בלינדער זינגער

ריליק הויז אין דער נארט קלארק סט. איז געווען איינע פון די מערקווירדיקייטן פון שיקאגא.
דאס הויז און דער גארטן זיינען געמאכט געווארן פון די מאטעריאלן, וועלכע מען האט צונויפגעזאמלט נאך דעם גרויסן פייער פון 1871. דערפאר הייסט עס ר־ר־ליק הויז. יעדעס ברעטעלע, יעדעס שטו־קעלע האלץ איז א רעליקוויע, א הייליקס א טרויעריקער רעשט פונ'ם גרויסן פייער.
זעלבסטפארשטענדלאך, אז דער קלוגער קאפ וועלכער איז געפאלן אויף אזא איינ־פאל צו בויען אזא הויז האט עס ניט גע־טאן פון נאסט וועגן. עס איז געווען א ספעקולאציאן און א זייער גליקלאכע ספע־קולאציאן.
ריליק הויז איז א גרויסער ביער סאלון מיט א זומער גארטן. אום זומער זיצן די געסט אונטער בויימער אויף דער פרייער לופט, און עסן און טרינקען. יעדער פרעמ־דער אבער, וועלכער וויל זעען אלע מערק־ווירדיקייטן פון שיקאגא האלט עס פאר נויטווענדיק צו באזוכן דעם ריליק הויז.
אום צו אמוזירן דאס פובליקום שפּילט באשטענדיק אין גארטן פון ריליק הויז דער בעסטער ארקעסטער און ווערן זייער אפט דארט גענעבן קליינע פארשטעלונגען.
אין דער צייט פון דער וועלט אויסשטע־לונג פלעגט דאס ריליק הויז שטענדיק זיין פול געפאקט מיט געסט. מען האט דארט געקענט זעען טערקן, פארזיער, אינדיער און זאגאר כינעזער און יאפאניער.
עס איז א שיינער נאכמיטאג. די זון ברענט נאך, ווי פייער, און אין די פאר־שטויבטע נאסן פון שיקאגא איז שווער צו אטעמען, דער זומער גארטן פון ריליק הויז איז פול געפאקט מיט מענשן.

(ווייטערעס קומט)

א שטעטל אין רומעניע איז געבליבן אן מצות אויף פסח

(פון דער סעריע: "ערב פסח אין דער אלטער היים")

דאס איז פארגעקומען אין א קליין שטע־טל וואס ליגט ביי דעם רומעניש־אונגארי־שען גרענעץ. די אידן פירן דארטן אן ארץ־מען לעבן. א גאנץ יאר פירט מען א ביטע־רען קאמף פאר דעם שטיקל ברויט. מען לעבט זיך אבער דורך ווי עס איז און מען באקלאגט זיך ניט וואריים, ערשטנס, וואס דער דאזיקע הויז האט קוואדער אוק פלאצרס, סאליר אוק פיניש. פרעמדע טירן מיט געשלייפטע גלאז. אפענער פייער־פליים. געגנט פאצאן צו זיצן פאר זיבעציק מענשן אין דער ליינג פון דער פראנט הויז ווען די פרעמדע טירן ווערן אויפגע־עפנט. דא הויז שטיט אויף א 70 פיס לאנג מיט א גאראדזש. וועס אויסבייטן אויף א גוטער היים אויף א גוטער סטריט אין דער נארט ענד.
HALL
204 Kensington Bldg. Ph. 88 109

:: שטעלע פארלאנגט ::
SITUATION WANTED

י. בערמאן, עקספּיריענס בוקקיפּער, פאר־לאנגט שטענדיקע ארבעט אדער שטונדן. מעסיקער געהאלט. זיך ווענדן אין 466 באראוס עווע., טעלעפאן 877 53.

א אידישע פעאיקע אינטעליגענטע מיידל פארלאנגט צו טאן הויז ארבעט אין א אידישער היים. טעלעפאניר פון 10 אינ־דערפרי ביז 1 בייטאג 201 52; אוונטן— 662 30.

וואס אויף דער וועלט קאן פארלויפן

(שלום פון זייט 1)

איז געווען אין סאמע מיט'ן פון אן אר־בעטס טאג, האט קיינער פון די מיידלאך וואס ארבעטן אין דער פאבריק ניט געליטן.
די מיידלאך האבן אלע טאג א גלעזל נאכמיטאג טיי, און דער אויפרייס האט פאסירט פונקט דאן, ווען זיי זיינען ארויס טרינקען זייער טיי.

קלאסיפייד סעקשען — Classified Section

ספּעציעלע פּרייזן פאר ארווערטייזינג אין דער קלאסיפיצירטער אפּטיילונג

איין מאל, 5 ס. פּער "אגייט לייז"	פאר 3 מאנאטן $2.15
פאר א וואך, 20 ס.	פאר 6 מאנאטן, $4.00
פאר א מאנאט, 75 ס.	פאר 1 יאר, $7.50

:: צו פארקויפן ::
FOR SALE

סטאר געביידע, מיט א 6 רומיקער הויז פולי מאדערן, פאר וועלכן מען האט גע־אפערט $4.500 מיט צוויי יאר צוריק. גע־וויסע אומשטענדן צווינגען איצט דעם איינגנטימער צו פארקויפן עס פאר $3.000 א ראיעלע מציאה פאר דעם וואס וועט זיך צוטייל.
גראסערי, נארט ענד, קיינע פיקסטשורס צו קויפן, א גוטע ביזנעס אין א גוטן גע־ענט. מעסיקע רענט פאר סטאר מיט דריי צימערן. פולע אויסקינפטע ווענן וועלכער פון די דערמאנטע ביזנעס נאר פערזעגליך.
א ביזנעס וואס איר קאנט קויפן לויט אייער וואונש און אייערע פינאנציעלע מעגלאכקייטן. קאנפעקשאנערי און לאנטש פרייע סטאר, קיין רענט צו צאלן. גאראנ־טירט $25 וועכנטלאכער פּראפיט. בלויז $300 נויטיק צו קויפן די דאזיקע עקס־פענסלאזע ביזנעס. איילט זיך צו בעפאר עס ווערט פארקויפט.
געלט צו לייען אויף 6½ פּראצענט. אינשורענס פאר אלערליי צווקן.
סוויטס און הייזער צו פארענטן.
Sheps Agencies Ltd.
804 מיין סטריט
טעלעפאנס 761 55 און 807 58

גאראנטירטע געגנוצטע קארס
אלע סארטן און מאדעלן
אויב איר ווילט אן עכטע גוטע געגנוצטע קאר צו א פאסיקן פּרייז, זעט
W. J. BOTTLE
Carter-Latter Motors Ltd.
Phone 89 367 Res. 502 179

צו פארקויפן אדער צו פארבייטן אויף א הויז אין דער נארט ענד אן א ריווער הייטס היים, 8 רומס, נאענען צו אקאדעמי דאור. די דאזיקע הויז האט קוואדער קאט אוק פלאטס, סאליר אוק פיניש. פרעמדע טירן מיט געשלייפטע גלאז. אפענער פייער־פליים. געגנט פאצאן צו זיצן פאר זיבעציק מענשן אין דער ליינג פון דער פראנט הויז ווען די פרעמדע טירן ווערן אויפגע־עפנט. דא הויז שטיט אויף א 70 פיס לאנג מיט א גאראדזש. וועס אויסבייטן אויף א גוטער היים אויף א גוטער סטריט אין דער נארט ענד.
HALL
204 Kensington Bldg. Ph. 88 109

:: פערזענלאכעס ::
PERSONAL

לייף אינשורענס
בעסער צו האבן א פאליסי און ניט דארם עס, איידער דארפן דאס און ניט האבן.
P. A. TEMPLETON
807 Electric Railway Chambers
Phone 89 688

טייפרייטערס
באנקראט סייל, רעמינגטאן, אנדערוואוד, וואודסטאק און א: זו.
T. A. WEIR
Ph 28 800 247 Notre Dame Ph. 24 783

היים און אפיס פּוירניטשור פארלאנגט
פאר מזומן געלט.
KILSHAW'S
Auctioneers
Canada Bldg. Phone 29 040

AACTIVE MESSENGER & TRANSFER
פּוירניטשור געמופט
PH. 26 062 121 ALBERT ST.

SEMO SKIN REMEDY
הייל עקזעמא, פּסאריאזיס, אלע הויט קראנקהייטן. אויסערלאכער קאנסער גע־הייל. בראאוזוקס און פלעקן ארונטער־גענומען אן ווייטיקן. $1 אן $2 א פלעשל.
אלע מעיל אדרעס אויסגעפילט.
C. H. McDONALD, L.M.F.
252 Kennedy St. Winnipeg

M. B. MORANTZ & CO.
Accountants and Auditors
אונזער באריגונג שליסט איין
בוקקיפינג, אודיטינג, אינקאם טעקס סטייטמענטס, פינאנציעלע סטייט־מענטס, אינוועסטיגייישאנס, קאריעס אפּנדעגץ און סטענאגראפיע.
אפיסעס, וועמעס ביזנעס קאנען ניט באר־שעפטיקן א שטענדיקן פארוואלטער, קא־נען באקומען די דאזיקע באדיינונג פאר זייער א קליינעם קאסט.
מ. ב. מאָרענץ און קאָ.
Office: 277 Selkirk Avenue
Phone 56 984 Res. 55 902

A. MUIR
אוטאריזירטער
רוקא פינישינג סטיישאן
פענדערס און באדי ריפּעירס
376 FURBY ST.
PH. 33 255

בנימין לואיס, פון וואוינטש, וועלכער האט חתונה געהאט מיט מלכה ווינג־גראטשקע, פון כארטין, און האבן זיך גע־נט אין דער שטאט פראוויידענס, ראוד איילאנד, מיט 28 יאר צוריק. עס איז דא געלט פאר אים. זיך ווענדן צו ס. פּ. ראס, 596 מעגנוס עווענוי.

געשעפט געלעגנהייטן
Business Opportunities

אפּארטמענט בלאק, 8 סוויטס, יערלא־כער רענט $4.400. האלב אומזיסט. וועט נעמען א הויז אין אויסבייט און א טייל געלט.
רושענגראל, שטעטל פון 600, סטאק $8.500. פיקסטשורס $950, אומזאץ — $48.000. האט אויך אויל איידזשענסי.
ביזנעס פון יעדער גרויס און לאקייישנס.
בארגענס אין אפּארטמענט בלאקס, טע־ראטעס און הייזער.
SCOTT REALTY CO. Ltd.
11 C.P.R. Office Bldg. Phone 89 644

דעליקאטעסן געשעפט, נארט ענד, מוז פארקויפס ווערן דעם מאנאט. סטאק און פיקסטשורס פאר בלויז $1.600, און עס איז ווערט מער ווי צוויי מאל פון דעם פּרייז. איינע פון די בעסטע געלעגנהייטן דעם יאר.
גראסערי, סטאק און פיקסטשורס $700. רענט מיט דריי רומס, $25. אן אלט־עטאבלירטער געשעפט.
אויב איר ווילט א געשעפט, זעט
ח. פערלמאן און נ. זעלטשען
MUTUAL AGENCIES
874 Main St. Phone 51 000

:: צו פארענטן ::
FOR RENT

צו פארענטן א שיינעם דריי רום סוויט אין באלמיק אפּארטמענט. מעסיקע רענט. זיך ווענדן צום קערטייקער, סוויט "די", טעלעפאן 668 56.

צו פארענטן א 5 רום סוויט אין א פריי־וואטער היים, מיט פריוואטן אריינגאנג, אדער א האלבן סוויט פאר א קאפל מיט איין קינד. זיך ווענדן אין 396 אייקינס סטריט, טעלעפאן 447 54.

צו פארענטן 1 אדער 2 רומס, פאסיק פאר א קאפל אדער פאר איין פערזאן. מיט באדד. ווענדן אין 471 קאלדרזש עוו.

צו פארענטן א זעקס רום מאדערנע הויז. זיך ווענדן צו
MISS PATTERSON—485 Flora Ave.

ארבעטער פארלאנגט
HELP WANTED

פארלאנגט 2 מענשן צו פארקויפן גוט־באוואוסטע מצות. דאס איז א גוטע גע־לעגנהייט צו מאכן געלט. זיך ווענדן אין 441 קינג סטריט.

צו אונזערע אידישע פריינט אין ווייניפּעג און אין מערב קאנאדע באטן מיר אן א שנעלע און ריזאנאיבל געפרייזטע באדיינונג אין
דעזיינינג ענגרייווינג
עלעקטראטייפינג
סטעריאטייפינג און קאמערציעלע פאטאגראפיע
אדרעסירט אייער נעקסטן אדרעס צו
Rapid Grip and Batten Limited
290 VAUGHAN STREET
23 859 WINNIPEG 28 951

פאר א גוטן כשר'ן היימישן מאלצייט
פרוכירט
HARRY'S KOSHER DELICATESSEN
258-260 FORT STREET
Phone 25 977

* לייענט "דאס אידישע וואָרט" אייער *
* איינענע צייטונג, נעדרוקט אין אונ־ *
* זער איינענער שפּראך. פאר אונזערע *
* איינענע אינטערעסן פארשפּרייט אין *
* אלע אידישע היימען פון ווייניפּעג און *
* מערב קאנאדע. *

נאָטיס וועגן איבערמופן
מיר ווינשן צו אנאנסירן, אז מיר האָבן זיך איבערגעצויגן אין אונזערע פערמאנענטע אפיסעס אין —
812 Boyd Building, Portage Avenue
טעלעפאנס: 615 87, 616 87, 617 87, 618 87
The Winnipeg Supply & Fuel Company Limited

רוקחס כשר סקאורינג פוידער
צום שייערן און פוצען אלעס אין דער היים.
אנערקענט אלס די בעסטע זייט פילע יאהרן.
היט זיך פאר נאכגעמאכטע!
זו באקומען אין אלע גראסעריס
J. ROKEACH & SONS, Inc.
Brooklyn, N. Y.

Meyer London's Matzos
494-96-98 Grand St. N. Y. C.
ליאנדאן'ס מאצעס
כשר לפסח
סטריקטלי יוניאן שאפ
די בעסטע פיר איבער
50 יאהר
גראסערי לייט און דיליערס,
שיקט אריין אייערע אָרדערס
פיר פסח

איינציקע דיסטריביוטארן
Adelman Importing Co.
197 Princess St., Winnipeg Phones: 52 462; 23 264
מצה סטאר, 878 מיין סטריט טעלעפאן 52 683

סייל פאסטערס
געמאכט
אין 24 שעה
שיין און צוציענד
ביי
"דאס אידישע וואָרט"
מיר האָבן אן אויסוואל פון הונדערטער קאטס פון די לעצטע צייכענונגען צו באצירן די פאסטערס
מיר טוען די גאנצע ארבעט
שיקט אונז בלויז אריין די פרייזן פון די ארטיקלען וועלכע איר ווילט ארויס־שטעלן אויפן סייל — און מיר טוען שוין פאר אייך דאס איבעריקע
שרייבט אין וועלכער שפּראך איר ווילט צו
THE ISRAELITE PRESS LIMITED
165 Selkirk Ave. Phones: 52 213 - 55 409

הערש קרינער ע"ה
מיר דריקן אויס אונזער טיף־סטען מיטגעפיל צו אונזער באבע וואס זי האט געליטן אזוי פיל צער. מיר פילן מיט דער פאמיליע אין זייער גרויסן פאר־לוסט. עס פאר־דריסט אונז וואס מיר זיינען ווייט און קאנען זיי ניט טרייסטן פון דער נאענט.
פון די איינינקלאך.
מרים און שמעון דאקטאראָוו
פּלומאס, מאנ.

ר' אליקום בר' זאב סינגל ע"ה
צו דער פרוי און קינדער דר"י קען מיר אויס אונזער מיטגעפיל אויף דעם פארלוסט פון זייער ליבן מאן און פאטער. זייט גע־טרייסט און איר זאלט מער פון קיין צער ניט וויסן.
די אידענטרידזשער קאָלאָניע